

Ella Kiljunen:
Hyvä henkilöstön edustaja osaa kuunnella.
Sivut 10-11

Ilpo Suoniemi:
Pätkätyöläinen on lamassa pulassa.
Sivut 12-13

Maili Pörhölä:
Kiusaaminen ei ratkea oikeudessa.
Sivut 14-15

Juha-Matti Koskinen:
Yhteiskunta muuttuu jos kauppa on aina auki.
Sivu 20

Toimihenkilökeskusjärjestö
STTK:n lehti

1 | 2009

sttklehti

Stefan Wallin:

PERHEVAPPAISIIN ISLANNIN MALLI

Sivut 8-9

Tässä numerossa

sttklehti

STTK-lehti
Toimihenkilökeskusjärjestö
STTK-järjestölehti
34. vuosikerta

Julkaisija
STTK ry

Päätoimittaja,
toimitussihteeri
Marja-Liisa Rajakangas

Toimitus
Käyntiosoite
Mikonkatu 8 A, 6. kerros
Postiosoite
PL 421, 00100 Helsinki

Puhelin
(09) 13 15 21

Telefax
(09) 652 367

Internet
www.sttk.fi

E-Mail
STTK:n toimiston henkilöstö:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

STTK-lehden posti:
marja-liisa.rajakangas@sttk.fi

Ilmoitukset
Kaupalliset ilmoitukset,
myynti, trafiikki ja laskutus:
toimitussihteeri
Marja-Liisa Rajakangas

Osoitteenmuutokset
Osoitteenmuutokset tulee
tehdä kirjallisesti omaan
jäsenliittoon – Ei keskus-
järjestöön eikä lehden
toimitukseen.

Ulkoasu
Workshop Pälvä Oy

Taitto
Hansaprint: Ilkka Eskola

Painopaikka
HANSAPRINT 2009 /
STTK09_01
Painos 40 000

Lehden paperi
GalerieFine Silk 70g

Kannen kuva
Stefan Wallin
Kuva: Eija Hiltunen

Ilmestymis- ja
aineistoaiakataulu
Numero 2/2009
Aineisto 9.3.2009
Ilmestyy 23.3.2009

ISSN 1237-9921

REMES

” *Moderni perhe- ja työmarkkina-
politiikka heijastaa myös niitä
arvoja, jotka puhuvat isän kas-
vavan roolin puolesta.*

Tasa-arvoministeri Stefan Wallinin
haastattelu sivuilla 8-9.

3 Pääkirjoitus

4 Lyhyesti

6 Järjestöt sopivat eläkkeistä ja työttömyysturvasta.

Työnantajien kela-maksu poistuu.

8 Tasa-arvoministeri kannattaa Islannin mallia.

Järjestelmän luomiseen ministeri käyttäisi
palkansaajilta perittävää maksua.

10 Vuoden luottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutettu osaavat kuunnella.

Työ ihmisten parissa innostaa.

12 Gallup

Kuinka köyhän käy lamassa?

14 Kiusaamiseen nollatoleranssi.

Koulukiusatulla kohonnut riski tulla
kiusatuksi myös työpaikalla.

Kaiken jälkeinkin: Markkinatalous

Elämme kummallisia aikoja. Juuri kun hyvinvointimme piti porskuttaa korskeammin kuin koskaan, olemme muun maailman perässä vaipumassa syvään lamaan. Lisäksi tuntuu, että kaikki on tapahtunut salamannopeasti ja edelleen mennään kohti huonompia aikoja.

Jotenkin on alkanut häiritä, että kukaan ei tiedä, mitä tästä seuraa. Talousviisaat kisailevat kristallipallojensa kanssa, mutta ainoa varma asia on, että kukaan ei voi tietää, mihin kaikki lopulta päättyy.

Omaan arkijärkeeni ei oikein mahdu sekään, että kun nyt kerran ollaan menossa kohti syvenevää työttömyyttä, valtion talous heikkenee ja epävarmuus kasvaa, meille työssä käyville ostovoimaisille tarjotaan lääkkeeksi kulutuksen lisäämistä. Meidän kynnelle kykenevien pitäisi taantuman torjumiseksi jaksaa siis vaihtaa asuntoja, autoja tai kokonaan uusi av-laitteisto kotiin.

Kun Suomi ja maailmaa uutisoi pelkkää lamaa, olisi aika kummallista, jos omakin taloudenpito ei muuttuisi vähän varovaisemmaksi. On luonnollista hillitä ostohimoaan vaikka talousviisaat kuinka kehottaisivat kuluttamaan. Ainakin minä hillitsen.

Suomen Kuvalehden seminaarissa ulkoministeri **Alexander Stubb** varoitti meitä ja muita valtioita kansallisesta käpertymisestä. Kun menee huonosti, on taipumus laittaa ikkunat ja ovet kiinni ja alkaa hoitaa omaa etua muiden kustannuksella. Koska elämme keskinäisesti riippuvaisessa maailmassa, yhden oven sulkeminen johtaa helposti useampaan lukkoon. Kansallinen käpertyminen – protektionismi – on maailmantalouden elpymiselle pahin mahdollinen uhka.

Kaiken jälkeinkin markkinatalous on paras järjestelmä. Sillä erotuksella menneeseen hulinaan, että rahoitus- ja sijoitusjärjestelmille on luotava uskolliset pelisäännöt ja vastuullinen valvonta. |

16 Olkiluoto rakentuu monikansallisin voimin.

Useasta eri maasta tulevat työntekijät ovat edunvalvonnalle haaste.

18 STTK palkitsi työelämätiedon jakajia.

Työelämätieto auttaa opiskelijaa orientoitumaan työelämään.

20 Kuuma kysymys?

Kannattaako sunnuntai-aukiolo?

21 STTK tutki.

Tradenomit työllistyvät hyvin

22 Tutkimus tukee edunvalvontaa.

Mutta miksi tutkimusta hyödynnetään niukasti?

24 Tätä mieltä STTK.

25 Kolumni.

26 EU Nyt.

Leluista halutaan nykyistä turvallisempia.

27 Unionista yhtenäinen työmarkkina-alue.

28 Talous.

Euro toiselle kymmenelle.

30 Kirjahyllystä.

31 Ristikko.

Tapetilla

Lama taittaa haukun

Ensin tehtiin hallituksen ja järjestöjen kesken paketti sosiaali- ja eläkeratkaisuista. Oppositio kiitti.

Sitten hallitus julkisti oman elvytyspaketkinsa. Taas oppositio kiitti.

Perinteiseen menoon kuuluu se, että hallitus tekee ja oppositio haukkuu. Lama taitaa laittaa tämänkin vallanjako-opin uusiksi. (mlr)

STTK: Korkeakoulujen oppisopimusmallilla tuetaan työllisyyttä

■ Korkeakoulutetuille on STTK:n mielestä tarjottava täydennyskoulutusta, joka kehittää opiskelijan ammattitaitoa ja pätevyyttä työtehtäviinsä.

- Tähän tarpeeseen vastaa oppisopimustyyppinen korkeakoulujen täydennyskoulutus, sanoo STTK:n koulutuspoliittinen asiantuntija **Petri Lempinen**.

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus työmarkkinoilla lisääntyy jatkuvasti. Aikaisemman opistotutkinnon suorittaneita on työelämässä vielä enemmän, yli 400 000.

- Tämän joukon ammattitaito ja osaaminen on ratkaisevaa Suomen menestyksen kannalta, arvioi Lempinen.

Lempisen mukaan uuden koulutusmuodon nopealla käyttöönotolla on tässä taloustilanteessa myös elvyttävä vaikutus.

- Oppisopimustyyppinen koulutus sopii loimautusten vaihtoehdoksi, joten se on saatava nopeasti käyttöön, hän patistaa.

Kyse on työpaikalla tapahtuvasta koulutuksesta, jota tuetaan korkeakoulun järjestämällä tietopuolisilla opinnoilla. Onnistumisen kannalta kriittinen tekijä on koulutukseen osallistuvan mahdollisuus käyttää työaikaansa oppimistehtäviin. Koulutettavan työtehtäviä on koulutuksen aikana muutettava vastaamaan suoritettavan opintojakson tavoitteita, sanoo Lempinen.

Työpaikoilla tarvitaan myös osaavia ohjaajia, joilla on aikaa paneutua koulutuksen tukemiseen.

Korkeakoulutus työ- ja elinkeinoelämää palvelemaan

Korkeakoulut tarvitsevat työkaluja, joilla ne voivat tukea alueensa työ- ja elinkeinoelämää.

- Tutkintoihin keskittyvä korkeakoulutus ei riitä vastaamaan toimihenkilöiden elinikäisen oppimisen tarpeisiin.

Suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle työvoiman koulutustaso nousee, jolloin aikuis-koulutuksen painopistettä on STTK:n mukaan siirrettävä koulutettujen lisä- ja täydennyskoulutukseen.

Koonnut Tiina Laurila

Tehy ja TU:

Sosiaalipaketti hyvä kompromissi

■ STTK:n suurimmat ammattiliitot Tehy ja Toimihenkilöunioni kiittävät työmarkkinajärjestöjen sosiaalipakettia hyväksi neuvotteluratkaisuksi ja kompromissiksi. Molemmat liitot painottavat, että järjestöjen yhteiset ehdotukset eläke- ja työttömyysturvan uudistamisesta myös ovat osoitus suomalaisen työmarkkinajärjestelmän ja sopimisen mallin toimivuudesta.

- Paketti ei sisällä ansiosidonnaisen työttömyysturvan keston ja tasoon julkaisuudessakin esillä olleita pelättyjä heikennyksiä, vaan jopa muutamia parannuksia, toteaa Tehyn puheenjohtaja **Jaana Laitinen-Pesola**.

- Määräaikaisten asema on ehdotusten mukaan paranemassa työttömyysturvan työssäoloehdon lyhentymisen ja muutosturvan osalta. Määräaikaiset ovat olleet meille tärkeitä muutosturvan kehittämässä.

TU:n johtaja **Markku Palokangas** korostaa, että ilman työmarkkinajärjestöjen sopua ja yhteisiä esityksiä olisi ollut vaara, että hallitus päätyi Sata-komitean esityksestä muun muassa lyhentämään työttömyysturvaa ja lakkauttamaan vuorotteluvapaajärjestelmän.

Palokangas pitää merkittävänä, että paketilla turvataan työeläkejärjestelmän rahoitusta.

- Työnantajan Kela-maksun poistolla tuetaan yritysten taloutta ja turvataan siten toimihenkilöiden työpaikkoja. Kompromissina palkansaajien työeläkemaksua nostetaan samalla, mutta korotus hyvitetään keventämällä tuloverotusta. Paketti ei siis tule syömään palkansaajan käytettävissä olevia tuloja, hän toteaa.

ERTO:

Sosiaalipaketilla vakautta työeläkejärjestelmään

■ Toimihenkilöliitto ERTOn puheenjohtaja **Tapio Huttula** pitää työmarkkinajärjestöjen sopimaa sosiaalipakettia tasapainoisena ja kestäväenä.

- Ratkaisu tuo vakautta työeläkejärjestelmään, turvaa työttömäksi jäävien ansioturvan ja kehittää muutosturvaa oikeaan suuntaan. Samalla se tukee aktiivista työvoimapolitiikkaa. Esimerkiksi työttömän mahdollisuus hakeutua omaehtoiseen koulutukseen nopeasti heti työttömyyden alettua on tärkeä muutos, Huttula listaa.

- Samalla se osoittaa työmarkkinajärjestöjen kykyä kantaa vastuuta vaikeinakin aikoina. Ilahduttavaa oli palkansaajajärjestöjen hyvä yhteistyö sekä työntajien halu tehdä laaja-alainen työmarkkinoiden toimivuutta turvaava ratkaisu.

Suora:

Henkilöstö unohtui

■ Pankkien valtioneuvoston pakettissa on unohdettu henkilöstöpolitiikalle asetetut reunaehdot, arvioi STTK:lainen Ammattiliitto Suora.

Suora muistuttaa, että eduskunnan talousvaliokunta määritteli avun myöntämisen yhdeksi ehdoksi hyvän henkilöstöpolitiikan. Myös Euroopan komission viimesykyiset linjaukset lähtivät tältä pohjalta.

- Pankkitakauksen ehdoksi tarvitaan ehdottomasti henkilöstön asemaa turvaava ehto, koska muuten on vaarana, että pankit maksattavat tukea henkilöstön työpaikoilla ja selkänahasta, sanoo Suoran puheenjohtaja **Tarja Lankila**.

SuPer tukee ehdotusta kuntien lisärahoituksesta

■ Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer tukee kuntaministeri **Mari Kiviniemen** ehdotusta osoittaa kunnille entistä suurempi osuus yhteisöverosta. Kiviniemen ehdotus on osa kuntien taloustilanteen helpottamiseksi kaavailtua toimenpidepakettia.

SuPer pitää välttämättömänä, että valtiovalta tunnustaa kuntatalouden vaikeudet ja ohjaa kunnille lisää rahaa työllisyyden ja kansalaisille tarpeellisten palveluiden turvaamiseksi.

Monet kunnat valmistelevat säästötoimia, jotka toteutettaisiin määraikaisten työsuhteiden lopettamisina, avoimien työpaikkojen täyttökieltoina ja lomautuksina. Toteutuessaan nämä toimet vaikuttaisivat olennaisesti kuntalaisten arkipäivään palvelujen saatavuuden heikentämisen muodossa ja heikentäisivät turhaan jo muutenkin synkkenevää työllisyystilannetta.

Jyty:

Kuntiin tarvitaan järeitä elvytystoimia

■ Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jytyn puheenjohtaja **Merja Ailus** vaatii valtiovaltalta pikaisia elvytystoimia, jotta kansalaisten perus- hyvinvointipalvelut voidaan turvata finanssikriisin vaikutuksista huolimatta.

- Kuntien valtionosuuksia on lisättävä tänä vuonna valtion budjetissa tehtyjä arvioita enemmän. Lisäksi harkinnanvaraisia valtionosuuksien rahapottia on kasvatettava. Vastaaviin tukitoimiin on varauduttava myös ensi vuonna jopa kuluva vuotta järeämillä toimenpiteillä.

Ailuksen mukaan kunnat tarvitsevat pikimmiten lisää tulonsiirtoa valtiolta. Muussa tapauksessa ne joutuvat turvautumaan perus- ja hyvinvointipalvelujen leikkauksiin ja kunnallisveron korotuksiin, sillä yhteisöverotuottojen ennakoitaan putoavan viime vuodesta jopa neljänneksellä. Hallituksen kaavaileman tuloverojen veronkevennyksien ei pitäisi johtaa kuntien taloustilanteen kurjistumiseen. Ailus muistuttaa, että kuntien tulopohjan putoaminen ei vähennä kuntalaisten palvelujen kysyntää vaan pikemminkin kasvattaa sitä.

Tietoalat STTK:

Osaajapula vaivaa tietualan pk-yrityksiä

■ ICT-alan pk-yritykset kärsivät talouskriisistä huolimatta osaajapulasta. Tiedot käyvät ilmi Tietoalat STTK:n toteuttamasta selvityksestä, jossa haastateltiin kaikkiaan 87 suomalaisen tieto- ja viestintäteknologia-alan pk-yrityksen johtajia.

Pk-yritysten keskeinen kasvun este on muun muassa osaavien projektijohtajien, ohjelmiojien ja myyjien puute. Tällä hetkellä myöskään alan oppilaitokset eivät tahdo saada riittävästi opiskelijoita.

- Tässä tilanteessa, kun isot ICT-alan yritykset irtisanovat väkeä, irtisanotuille olisikin löydettävä nopeita reittejä sijoittua pk-yrityksiin ja viedä sinne omaa osaamistaan hyödynnettäväksi, painottaa Tietoalat STTK:n puheenjohtaja **Tapio Huttula**.

Huttulan mukaan ICT-ala voisi oikeanlaisten tukitoimien avulla työllistää paremmin taantumankin aikana. Esimerkiksi ohjelmistotuotannon tehostaminen pooleja synnyttämällä, ohjelmistoyritysten kansainvälistymistä tukevan markkinointitukirahoituksen luominen ovat mahdollisia tukimuotoja. Myös yhteistyötä alan oppilaitosten ja yritysten välillä tulisi tiivistää, jotta valmistuvien osaaminen saataisiin paremmin vastaamaan työmarkkinoiden tarpeita.

Puhelimet soivat, sähköpostejä tulvii ja faksit laulavat STTK:laisten liittojen järjestöosastoilla. Ammattiliitojen jäsenyydellä on taas kysyntää.

Historia toistaa itseään. Edellisen laman kurimuksessa ihmiset liittyivät liittoihin, koska jäsenyys vaikuttaa ratkaisevasti työttömyyspäivärahan suuruuteen.

Maailman talouden yllä on harmaita tai jopa tummia pilviä. Työpaikoilla ihmiset kokevat epävarmuutta ja turvattomuutta.

Palkansaajat hakevat ammattiliitoista turvaa. Tärkein syy liittyä jäseneksi on palkka- ja työsuhteturva, sitten tulee ansiosidonnainen työttömyys- turva. Jäsenyys yleensä antaa turvaa elämään.

Äskettäin työmarkkinajärjestöjen sopima sosiaalipaketti merkitsee työttömyysturvan parantamista; etuuksia korotetaan, kouluttautumista ja muutosturva laajennetaan.

Tilastokeskuksen tuore selvitys kertoo, että 74 prosenttia palkansaajista kuuluu ammattiliittoihin. Tässä suhteessa olemme maailman huippua. Tutkimuksen yllätystulos on se, että naisten järjestäytymisaste on 77 ja miesten 69 prosenttia.

Ammattiliiton jäsenyys on korkeimmillaan kunnissa (87 %) ja valtiolla (86 %). Kehointa se on puolestaan kaupallisessa työssä, missä ammattiliiton jäsenyys kelpaa vain 60 prosentille.

On monta hyvää syytä liittyä jäseneksi. Liittyminen on helpoa ja halpaa. STTK:laisissa liitoissa jäsenmaksu on keskimäärin 1,2 prosenttia palkasta. Kun jäsenmaksu on verovähennyksellinen, niin käytännössä se puolittuu.

Jäsenmaksulle saat kosolti vastinetta. Työpaikallasi saat tukea, apua ja neuvontaa luottamusmieheltä. Omasta liitosta saat asiantuntija-apua, jäsenpalveluita ja –etuja, jäsenlehden sekä voit osallistua tapaamisiin ja tapahtumiin.

On ainakin kymmenen hyvää ja painavaa syytä kuulua ammattiliittoon.

Tutkimusten mukaan miltei kaikki suomalaiset pitävät amatillista järjestäytymistä tarpeellisena. Järjestäytymisen kokevat tarpeelliseksi kaikki väestöryhmät aina työnantajia ja yrittäjiä myöten.

Kaikki keskeiset syyt olla ammattiliiton jäsen liittyvät tavalla tai toisella palkansaajien kokeman turvattomuuden vähentämiseen. Muuttuvassa ja kiihkeätempoisessa maailmassa ammattiliitot koetaan ikään kuin yhteiskunnallisina vakuutusyhtiöinä.

Nyt jos koskaan kannattaa tehdä päätös. Nyt on aika liittyä ammattiliiton jäseneksi. ■

Kolumni

Kyllä kiinnostaa

matti.hynynen@sttk.fi

TEKSTI: Minna Sirkka | KUVA: Lehtikuva / Matti Björkman

Työmarkkinajärjestöjen sosiaalipaketti Uudistaa eläke- ja työttömyysturvaa

- Työmarkkinajärjestöjen neuvottelema sosiaalipaketti on tasapainoinen ratkaisu, joka onnistuneesti saavutettiin hankalissa olosuhteissa, arvioi STTK:n puheenjohtaja *Mikko Mäenpää*.

Työmarkkinajärjestöt sopivat yhteisissä neuvotteluissaan tammikuussa suomalaisen eläke- ja työttömyysturvan uudistamisesta. Sosiaalipaketti sisältää esityksiä muun muassa työttömyysturvan kehittämiseksi, lomautettujen ja irtisanottujen tukemiseksi sekä määräaikaisten aseman parantamiseksi. Myös työeläkkeistä ja niiden rahoituksesta tehdään tärkeitä linjauksia.

Esitysten tavoitteena on parantaa työllisyyttä ja vahvistaa

sosiaaliturvaa sekä tukea hallituksen elvytystoimia talouskriisin ratkaisemiseksi. Sosiaalipaketin avulla saatiin myös ratkaistua sosiaaliturvan kokonaisuudistusta valmistelleen SATA-komitean pöydällä olleita asioita. Komitean välimietintö valmistui tammikuun lopulla.

- On erittäin tärkeää, että työmarkkinajärjestöjen neuvottelemat esitykset on sisällytetty nyt myös SATA-komitean mietintöön, Mikko Mäenpää sanoo.

Mäenpää luonnehtii STTK:n, SAK:n, Akavan ja EK:n käymiä neuvotteluita vaikeiksi, koska lopputuloksen tiedettiin pitävän sisällään jokaiselle osapuolelle sekä plussia että miinuksia. Mäenpään mukaan sovinto oli kaikille kuitenkin tässä taloudellisessa tilanteessa niin tärkeää, että yhteisymmärrys saatiin syntymään.

Sopimisen malli toimii

Sosiaalipaketin lähtökohtana on, että työnantajien Kela-maksu

STTK:n puheenjohtaja Mikko Mäenpää (kuvassa vasemmalla), SAK:n puheenjohtaja Lauri Ihalainen ja valtiosihteeri Raimo Sailas matkalla pääministerin ja järjestöjen tapaamiseen tammikuussa. Samaan aikaan työmarkkinajärjestöt pääsivät sopuun työttömyysturva- ja eläkepaketista tiiviiden neuvotteluiden jälkeen.

poistetaan osana hallituksen elvytyspakettia. Poisto vähentää yrityksiltä työllistämisen kustannuksia. Työnantaja on ajanut Kela-maksun poistoa jo vuosikymmeniä, ja se oli kirjattuna jo Lipposen ensimmäisen hallituksen hallitusohjelmaan. Tuolloin se jäi toteutumatta.

Kun työnantajat pääsevät maksusta, he suostuivat vastapainoksi linjaukseen työeläkemaksujen korottamisesta vuosina 2011 – 2014. Työnantajat ja palkansaajat maksavat korotukset puoliksi. Aikaisemmin työnantajat ovat esittäneet, ettei maksuja korotetaisi, vaan leikattaisiin mieluummin eläkkeitä. Palkansaajille eläkemaksujen korotus puolestaan esitetään kompensoitavaksi tuloverotuksessa, jotta vältytään palkansaajien kokonaisverotuksen kiristymiseltä.

STTK:n puheenjohtaja korostaa, että saavutetulla neuvotteluratkaisulla turvataan lakisäätöisen eläkejärjestelmän rahoitus.

- Suomalaista työeläkejärjestelmää on voimakkaasti kritisoitu ja täysin turhaan. Järjestelmä on osoittanut toimivuutensa myös finanssikriisissä, Mäenpää sanoo.

Paketissa esitetyt toimenpiteet ulottuvat vuosille 2009 - 2014, ja nopeimmin toteutettavat tulisivat voimaan jo tulevana kesänä.

- Tällä ratkaisulla on myös merkittäviä sosiaalisia vaikutuksia, useammalle vuodelle linjatuna se uudistaa eläke- ja työttömyysturvaa.

Mikko Mäenpään mukaan suomalaisen sopimisen malli osoitti näissä neuvotteluissa jälleen toimivuutensa.

- Nyt nähtiin, että työmarkkinajärjestelmä on muuttuvassakin maailmassa hyvässä iskussa.

STTK:laisille monia voittoja

Työmarkkinajärjestöt esittävät osana pakettia vuorotteluvapaan vakinaistamista, kun tähän saakka koko järjestelmän kohtalo on

Keskeiset esitykset:

Eläkkeet

- Työeläkemaksu nousee 2011 - 2014 vuosittain 0,4 prosenttiyksikköä eli yhteensä 1,6 prosenttiyksikköä. Korotuksen maksavat työnantajat ja palkansaajat puoliksi
- Palkansaajien työeläkemaksujen korotukset kompensoidaan tuloverotuksessa vuosina 2011 - 2014
- Osa-aikaeläkkeen alakaraja nousee kahdella vuodella 60 vuoteen 1.1.2011 alkaen
- Nuorena vammautuneiden työkyvyttömyyseläkkeiden taso paranee

Työttömyysturva

- Työttömyysturvan kesto säilyy ennallaan 500 päivässä
- Työttömyysturvan työssäoloehto laskee 8 kuukauteen (aiemmin 10 kk)
- Työttömän omasta aktiivisuudesta palkitaan: aktiivisesti koulutukseen ja uuteen työhön hakeutuville korotettua päivärahaa
- Työttömyysturvan lisäpäivien (eläkeputki) alakaraja nousee vuodella 60 vuoteen 1.1.2011 alkaen
- Työttömien omaehtoiseen koulutukseen pääsyn odotusaika poistuu
- Muutosturva laajenee koskemaan myös lomautettuja ja useampia määräaikaisia
- Ansiopäivärahan laskennassa sovellettava taitekohta nousee, jolloin ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha paranee keskituloisilla
- Sovitellun päivärahan enimmäiskesto poistuu (nyt 36 kk)

Vuorotteluvapaa

- Vuorotteluvapaa vakinaistetaan 1.1.2010 alkaen

roikkunut auki. Neuvotteluissa onnistuttiin myös säilyttämään osa-aikaeläkejärjestelmä, vaikka sen ikäraja nouseekin. Molemmat järjestelyt edistävät työssä jaksamista ja työurien pidentämistä ennen eläkkeellelähtöä.

- Esimerkiksi vuorotteluvapaa on monille STTK:laisille ryhmille tärkeä hengähdystauko työelämässä. Vapaa antaa mahdollisuuksia työn ja perheen parempaan yhteensovittamiseen, läheisten hoitamiseen tai vaikkapa kouluttautumiseen. STTK:laiset ovat olleet aktiivisia sekä vuorottelijoina että vuorottelusijaisina. Nyt kun työttömyys kasvaa, sille on entistä enemmän tilausta, Mäenpää sanoo.

Työttömyysturvaan tehtävillä muutoksilla helpotetaan määräaikaisissa ja osa-aikaisissa työsuhteissa olevien asemaa. Sovitellun päivärahan enimmäiskesto poistuu ja palkansaajan pääsy ansioturvan piiriin nopeutetaan. Myös muutosturvan laajennus aiempaa useampiin määräaikaisiin ja lomautettuihin on tarpeellinen parannus ja tuo helpotusta palkansaajille erityisesti nykyisessä taloustaantumassa.

SATA-komitean suunnitellut poistaa ikääntyneiden oikeus työttömyysturvan lisäpäiviin eli aiheet eläkeputken tukkimiseksi saatiin neuvotteluissa pääosin torjuttua. Eläkeputken pääsyn

ikäraja nousee yhdellä vuodella. Samalla ikääntyneille työttömille kohdennetaan aktiivitoimia ja laajennetaan kuntien velvoitetta tarjota heille työtä.

Mäenpään mukaan työttömyysturvaan tehtävät korjaukset palkitsevat oikealla tavalla keskituloisia palkansaajia. Nykyjärjestelmässä ansiosidonnaisen työttömyysturvan taso on leikkautunut voimakkaasti jo alle keskituloisilla. Uusi laskentamalli korjaa tätä epäkohtaa ja ansiopäiväraha nousee noin 2400 euroa kuukaudessa ansaitsevista ylöspäin.

Lisäksi työttömiä kannustetaan osallistumaan entistä enemmän aktiivitoimenpiteisiin. Esityksessä listataan erilaisia toimenpiteitä – koulutusta, työharjoittelua ja työkokeilua – joihin osallistumalla saa korotettua ansiopäivärahaa enintään 200 työttömyyspäivältä. Aktiivitoimiin pääsyä myös aikaisetaan.

- Nyt näihin aktiivitoimiin lisätään työttömyyden alusta asti myös itse hankittu koulutus. Enää ei tarvitse turvautua vain työvoimaviranomaisten tarjoamaan koulutukseen tai odottaa kolmea kuukautta ennen omaehtoisen koulutuksen aloittamista, Mäenpää listaa parannuksia.

STTK vaatii työvoimahallinnolle lisää resursseja

Aktiivitoimien lisääminen esitysten mukaisesti edellyttää, että hallitus nopeasti kääntää suunnitelmansa työvoimahallinnon henkilöstön ja määrärahojen vähennyksistä toisin päin.

- Työ- ja elinkeinotoimiston tuottavuutta tässä työllisyystilanteessa voidaan nostaa palkkaamalla niihin lisää väkeä, ei vähentämällä, Mikko Mäenpää muistuttaa.

Sosiaalipaketin sisältö löytyy kokonaisuudessaan osoitteesta www.sttk.fi/tyomarkkinajarjesto_jen_esitykset_sosiaaliturvasta

Stefan Wallin:

Islannin malli työn ja perheen yhteensovittamiseen

Hallitus pyrkii edistämään työn ja perhe-elämän yhteensovittamista pohjustamalla vanhempainvapaan remonttia.

- Uudistus vaatii aikaa. Pika-voittoja on vaikea saada, tasa-arvoministeri *Stefan Wallin* sanoo.

Wallin esittää, että Suomessa kokeiltaisiin Islannin mallia.

- Islannissa vapaa koostuu kolmesta yhtä pitkästä jaksosta. Isälle ja äidille kuuluu molemmille kolmen kuukauden vapaa. Viimeisestä kolmen kuukauden pätkästä vanhemmat voivat sopia keskenään.

Suomeen Wallin esittää mallia, jossa äiti ja isä saisivat kumpikin kuuden kuukauden vapaan ja sopisivat, kumpi pitää viimeiset kuusi kuukautta.

- Jokainen tietysti ymmärtää, että tämä olisi kallis järjestelmä. Islannissa rahoitus on järjestetty niin, että jokainen työntekijä maksaa pienen siivun palkastaan rahastoon, josta järjestelmä kustannetaan. Sitä voisi kokeilla Suomessakin.

Isille isompi korvaus?

Wallinin mielestä perhevapaiden tasaaminen vaatii myös asennekasvatusta. Työpaikoilla pitää kertoa, että vanhempainvapaalle jäävä isä tekee oikein.

- Tätä eivät kaikki työnantajat vielä tajua. On olemassa asenteita, että tällaisen vastuun kantaminen ei kuulu isälle.

Wallin on vastakkaista mieltä.

- Moderni perhe- ja työmarkkinapolitiikka heijastaa myös niitä arvoja, jotka puhuvat isän kasvavan roolin puolesta.

Wallinin mukaan miesten vähäinen kiinnostus perhevapaisiin johtuu sekä työntekijöistä että työnantajista. Usein kyse on rahasta.

- Selvitysmies esitti viime vaalikaudella, että isälle maksettava korvaus voisi olla hieman suurempi kuin äidille maksettava. Se oli varmasti ajateltu lähinnä porkkanaksi.

Syksyn 2007 erikoinen palkkakierros on vaikuttanut jonkin verran myönteisesti naisten palkkoihin.

Wallinin mielestä ei voida olettaa, että isän aika olisi kalliimpaa kuin äidin.

– Esitys paljasti kuitenkin juonen, joka aikomien isän päässä piileskelee. Parempi korvaus kautta linjan voisi olla hyvä täky.

Tyytyväinen isä on tyytyväinen työntekijä

Wallinin mukaan urakeskeisyys leimaa mies-työntekijä maailmaa.

– Kaikki aika täytyy satsata uraan. Jos hetkeksi jää pois työstä, joku kiilaa ohi. Kun nainen jää äitiyslomalta, hän ottaa aina sen riskin. Se ikään kuin kuuluu asiaan.

Wallinin mielestä ei pitäisi olla kovin draamaattista, että mieskin hankkisi saman kokemuksen huolimatta riskistä, että työmarkkinoilla saattaa tapahtua jotakin sillä aikaa kun hän on poissa.

– Isä, joka on tyytyväinen omaan panokseensa kotona, on myös motivoituneempi työntekijä. Siitä hyötyy työnantajakin.

Wallinin mielestä hänen esittämänsä 6+6+6-malli antaisi äidille mahdollisuuden palata aikaisemmin työelämään, jos hän haluaa.

– Se toisi valinnanvapautta. Ei pidä syyllistää naisia, jotka jäävät kotiin pidemmäksi aikaa, mutta ei myöskään niitä, jotka haluavat palata työelämään aikaisemmin.

Ministeri taistelee kelloa vastaan

Hallituksen hyvistä pyrkimyksistä huolimatta nainen useimmiten uhrautuu perheen eteen. Opetusministeri **Sari Sarkomaa** (kok) jätti syksyllä paikkansa hallituksessa perhesyihin vedoten.

– Hän teki johtopäätöksen eikä niitä voi kyseenalaista millään tavalla. Haluan kuitenkin ajatella, että yhtä hyvin tämän olisi voinut tehdä mies.

Wallin uskoo, että ehkä piankin ollaan tilanteessa, jossa miehet joustavat samalla tavalla kuin naiset.

– Silloin ollaan jo aika pitkällä, kun kotiin jäävä mies ei ole enää uutisaihe.

Miten kahden lapsen isä Stefan Wallin yhteensovittaa työn ja perhe-elämän?

– Se on taistelua kelloa vastaan. Kalenteriselkeiset pidetään kotona joka viikonloppu.

Wallin kertoo olevansa Helsingissä vähintään kaksi tai kolme yötä viikossa. Hänen vaimonsa toimii Åbo Akademin kansainvälisen oikeuden virkaa hoitavana professorina ja työ vie ulkomaillekin.

– Aloittaessani ministerinä totesin lähinnä

itselleni, että jos jonakin päivänä en voi enää vaikuttaa kalenteriini ja oma perhe kärsii, lopetan näissä hommissa välittömästi.

Tasa-arvolaki ei suojaa kaikelta

Viimeisimmän tasa-arvobarometrin mukaan naiset kokevat edelleen sukupuolestaan haittaa työelämässä. Tasa-arvolaki kuitenkin kielittää sukupuoleen perustuvan syrjinnän.

Eikö laki toimi?

– Laki toimii, mutta joillakin työpaikoilla esiintyy edelleen erilaista elekieltä ja sanontaa vihjailua, joka ei ulotu suoraan lain piiriin, mutta heijastaa ilmapiiriä ja asennoitumista.

Wallin myöntää, että on myös tapauksia, joissa rikotaan selvästi lakia. Virkaan saatetaan nimittää vähemmän pätevä sukupuolen perusteella

– Tällaiset tapaukset pitää viedä oikeuteen.

Wallin uskoo asennemuutoskampanjoihin, jotka lähtevät valtakunnan tasolta ja ulottuvat työpaikoille asti.

– Reilu vuosi sitten meillä oli ”Kuinka pitkälle hänellä on oikeus edetä” -kampanja, jonka kuvassa oli pieni tyttölapsi isoissa kengissä. Siinä oli mukana myös elinkeinoelämän korkein johto.

Wallinin mukaan kampanja ei yksin ratkaise. Teot ratkaisevat.

Tasa-arvoeriä tarvitaan edelleen

Hallitus yrittää talouskriisin keskellä edistää kolmikantaista samapalkkaisuusohjelmaa. Naisen euro on silti edelleen 80 senttiä. Tavoite on, että 20 prosentin palkkakuilu kaventuu viidellä prosenttiyksiköllä vuoteen 2015 mennessä.

– Alustavat laskelmat osoittavat, että syksyn 2007 erikoinen palkkakierros on vaikuttanut jonkin verran myönteisesti naisten palkkoihin, mutta matkaa on vielä paljon jäljellä.

Vaikuttaako talouskriisi ohjelman toteuttamiseen?

– Päämäärä on, että se ei vaikuttaisi. Mutta kun suhdannetilanne on mikä on, ei voida automaattisesti olettaa, että seuraavat palkkaratkaisut olisivat kovin suuria. Se pienentää tasa-arvoerien suuruutta, mutta siirtää samalla paineita muualle. Eräs tällainen on jako miesten ja naisten töihin.

Wallinin mielestä Suomessa tarvitaan enemmän naisia miesvaltaisille aloille ja päinvastoin.

– Silläkin olisi vaikutusta palkkaerojen taantumiseen. |

Mihin RKP:tä tarvitaan?

Vuonna 1906 perustettu Ruotsalainen kansanpuolue istuu hallituksessa kuin tatti. Mutta kuka tietää, mitä se tavoittelee.

Mikä on RKP:n rooli suomalaisessa politiikassa, puheenjohtaja Stefan Wallin?

- Toimia maamme ainoana liberaali-puolueena suvaitsevaisuuden, monikulttuurisuuden, liberaalisten arvojen ja kaksikielisyyden puolesta.

Ettekö te olekaan pelkkä kielipuolue?

- Emme.

Mitkä ovat RKP:n suurimmat saavutukset politiikassa?

- Koulutuspolitiikan saralla puolueella on ollut vuosikymmenien aikana korkeat tavoitteet. Olemme olleet mukana rakentamassa muun muassa yliopistolakia pitkin matkaa. Siihen on saatu sellaisia painotuksia, jotka ovat olleet meille keskeisiä, kun osaamisyhteiskuntaa on rakennettu.

Onko RKP oikeisto- vai vasemmistopuolue?

- Emme mene vasemmalle emmekä oikealle vaan eteenpäin. Puolueen liberaalin määritelmä pitää edelleen kutinsa. Kultainen keskitie.

Miksi RKP istuu melkein aina hallituksessa?

- Tuota pitäisi varmasti kysyä muilta puolueilta. Yhteistyökyky on politiikassa erittäin tärkeä ominaisuus. Ne, joilta se puuttuu, istuvat yleensä oppositiossa.

Oletteko te niin kilttejä, että kuka tahansa ottaa teidät mukaan?

- Näin joskus väitetään, mutta kyllä meillä on omiakin tavoitteita. Olemme taistelleet niiden puolesta aika paljonkin. Joskus sekä kynsin että hampain.

Milloin RKP on viimeksi pistänyt hallituksessa rähinän päälle?

- Joulukuun alkupuolella, kun hallituksen piirissä päätettiin valtion aluehallintoreformin asioista. Silloin pistimme hanttiin niin, että pääministerikin kävi pari kertaa ryhmän puheilla. Käytimme aika kovaa kieltä ja saimme tarpeellisia pehmennyksiä asioihin.

Hyvä luottamushenkilö osaa kuunnella

Ella Kiljunen valittiin vuoden 2008 STTK:laiseksi luottamusmieheksi, koska hän on yhteistyökykyinen neuvottelija. Vuoden työsuojeluvaltuutetuksi valittua *Susanna Puumia* valintaraati kehui tuloksellisesta työstä väkivallan ehkäisemiseksi työpaikoilla.

– Asioista selvää ottava ja kuunteleva. Periksiantamaton pitää olla, mutta tarpeen tullen joustavakin, *Ella Kiljunen* luettelee hyvän luottamusmiehen ominaisuuksia.

– Utelias, innokas, oppimishaluinen. Hyvä kuuntelija. Pitää olla rohkeutta tuoda henkilöstön mielipiteet esille, *Susanna Puumi* listaa hyvän työsuojeluvaltuutetun edellytyksiä.

Kiljunen toimii Jytyn päätoimisena pääluottamusmiehenä Kainuun maakunta-kuntayhtymässä. Tehyläinen *Puumi* on Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin päätoiminen koordinoiva työsuojeluvaltuutettu.

Miten tullaan vuoden parhaaksi?

Kiljusella on pitkä ay-kokemus vuodesta 1994. Takana on hommia paikallisyhdistyksen nuorisovastaavana, hallituksen jäsenenä, sihteerinä ja tiedottajana.

– Kuusi vuotta olin yhdistyksen puheenjohtajana ja neljä vuotta sen rinnalla työpaikan luottamusmiehe-

nä. Vuodesta 2005 olen ollut päätoiminen pääluottamusmiehes Jyty-Kainuu -alueella. Edustettavia on noin 5 500.

Antaa valintaraadin kertoa, miten vuoden luottamusmieheksi ja työsuojeluvaltuutetuksi pääsee.

– *Ella Kiljunen* on yhteistyöhakuinen neuvottelija. Uraauurtavaa työtä hän on tehnyt valtakunnallisesti merkittävässä kunta-alan palvelujen kehittämiskokeilussa. Sen ohessa on luotu toimiva malli järjestöllisen yhteistyön toteuttamiseksi.

Susanna Puumin sanotaan nauttivan suuressa, uudistuvassa organisaatiossa sekä henkilöstön että johdon varauksetonta luottamusta.

– Erityisen näkyvää, monipuolista ja tuloksellista työtä *Susanna Puumi* on tehnyt väkivallan ehkäisemiseksi työpaikoilla, raati korostaa.

Positiivinen luonne pärjää luottamusmiehenä

Kiljunen kiittelee vuonna 2005 alkanutta Kainuun hallintokokeilua siitä, että kaik-

Asioista selvää ottava ja kuunteleva. Periksiantamaton, mutta tarpeen tullen joustava, luettelee *Ella Kiljunen* (oik.) hyvän luottamusmiehen ominaisuuksia. Utelias, innokas, oppimishaluinen ja hyvä kuuntelija. Pitää myös olla rohkeutta tuoda henkilöstön mielipiteet esille, listaa *Susanna Puumi* hyvän työsuojeluvaltuutetun edellytyksiä.

ki järjestöt saivat päätoimiset pääluottamusmiehet. Se toi paremmat mahdollisuudet toimia kuin alan työehtosopimus edellytti.

Silti Kiljunen kuvaa pääluottamusmiehen postia ”ai-ka raskaaksi”.

– Paikallistasollakin riittää paljon neuvoteltavaa. Järjestelyvaraeriä ja henkilökoh- taitaisia eriä, Kiljunen selittää.

Hän muistuttaa, että Kai- nuussa välimatkakin on hel- posti sata kilometriä.

Kainuun kuntayhtymässä on mukana yhdeksän kun- taa, yksi kuntayhtymä ja Kai- nuun liitto, jotka ovat yhdis- täneet toimintojaan.

Silti Kiljunen ei valita, vaan viihtyy pääluottamus- miehenä.

– Oli tosi mielenkiintois- ta saada pitkän työrupeaman jälkeen tällainen uusi hom- ma. Tämä on etenemismah- dollisuus ay-urallakin.

Kiljunen naurahtaa, että jos on positiivinen luonne, ”voipi tässä olla ihan muka- vaakin”.

– Ikäviäkin päiviä on ol- lut, mutta on hienoa tehdä töitä ihmisten kanssa.

Kiljusen mukaan pääluot- tamusmiehenä on tärkeää, että kuuntelee, kun työnteki- jät ottavat yhteyttä.

– Asiat pitää hoitaa. On oltava yhteistyökykyinen sekä työntekijöiden että työn- antajien suuntaan.

Kiljusen mielestä pitää olla periksiantamaton, mut- ta valmis myös joustamaan jossakin vaiheessa.

– Inttämisasenne ei pure kaikissa tilanteissa.

Työsuojeluvaltuutettu on sillanrakentaja

Puumi kuvaa tämän päivän työsuojeluvaltuutetun työtä yhteistyön rakentamiseksi.

– Työsuojeluvaltuutetun

työ on entistä enemmän asi- antuntijatyötä. Tässä toimi- taan erilaisissa työryhmis- sä ja yhteistyöjärjestelmissä työsuojelulain ja työturval- lisuuden asiantuntijoina.

Puumin mielestä ongel- mana on, että työsuojeluval- tuutetuilla ei ole koulutus- vaatimuksia.

– Jokainen joutuu itse oppimaan ja perehtymään asioihin työn lomassa. Hie- noa on, että tässä saa tehdä kaikkea maan ja taivaan vä- lillä. Mukana on kemikaali-, työtaturma- ja henkilö- turvallisuusasioita. Lisäksi pakettiin kuuluvat ergono- mia, henkinen työsuojelu ja työhyvinvointi.

Puumi kuvaa työsuojelu- valtuutetun paikkaa näköala- paikaksi. Aiemmin kymme- nen vuotta sairaanhoitajana työskennellyt Puumi kertoo yllättyneensä, miten tervey- denhoitolaitosta johdetaan ja mitä kaikkea siellä on.

– Seitsemän vuoden ai- kana työsuojeluvaltuutettu- na olen löytänyt omasta sai- raalastakin paikkoja, joita en tiennyt edes olevan ole- massa.

Puumin mukaan työsuo- jeluvaltuutetun työ on muut- tunut paljon vuosien varrel- la. Myös työn arvostaminen ja näkyvyys on parantunut selvästi.

– Aiemmin työsuojelu oli oma palikkansa ja muu organisaatio ja johto elivät omaa elämänsä. Työsuoje- lu oli enemmän tulipalojen sammuttamista, työtatur- mien tutkintaa ja torjuntaa, Puumi kertoo.

– Nyt tämä on ammat- timaisempaa. Koko orga- nisaatio luottaa siihen, että työsuojelussa on ammatti- taitoa, jota voidaan käyttää. Työ on entistä enemmän ke- hittämistä. ■

Me, jotka olemme ihan vapaaeh- toisesti saateleet lapsemme päivä- kotiin, seuraamme huvittuneina **Ni- na Mikkosen** yhden naisen sissisotaa kotihoidon puolesta.

Vietkongin tavoin Mikkonen on ottanut päiväkotijärjestelmän ham- paisiinsa ja nostaa itse edustaman- sa kotiäitiyden taivaalliseen kirkka- uuteen.

Mikkonen ei ole sanomisillaan tehnyt palvelusta äideille ja isille, joi- den on taloudellisista syistä vietävä lapset hoitoon työpäivän ajaksi. Hän ei myöskään ole tehnyt palvelusta äi- deille, jotka pätkätyön aikana tulivat raskaiksi ja nyt hiipuvilla työmarkki- noilla valitsevat työttömyyden sijaan kotiäitiyden. Ei myöskään naisille, jotka jostain ikaikaisesta huonosta omastatunnosta kärsien sinnittele- vät kotiäiteinä vaikka veri vetäisikin töihin. Eikä yksinhuoltajille.

Hän teki palveluksen omalle julki- suuden kipeydelleen ja toimittajille. Ihanaa vastakkainasettelua useassa mediassa ja viikosta toiseen.

Yksi juttu on tainnut hötäkässä unohtua.

Mikkosen pojat. Tämän kotiäitiyden korkeaveisuun jäl- keen totisesti toivon, että Mikkosen nyt 5- ja 6-vuotiaille pojille käy elämässä hyvin.

Toivon, että he pärjäävät koulussa kavereiden ja opet- tajien kanssa. Toivon heille sosiaalisuutta harrastuksiin ja teini-ikäisinä poikaporukoihin. Ettei tule potkimisia, lyömi- siä eikä myymälävarkauksia. Ei salatupakointia eikä viinan- huuruuksia remellyksiä.

Toivon, että he ensikontakteissaan vastakkaisen suku- puolen kanssa osaavat toimia oikein. Toivon, että he löy- tävät opiskelupaikan, sijoittuvat hienosti työmarkkinoille, rakentavat omakotitalon, saavat terveitä lapsia ja pysyvät uskollisina vaimoilleen. – Ei siis mitään pettämisiä, jättämi- siä eikä perheväkivaltaa.

Tiivistäen: että pojat kohtaavat kaikki elämän käänneet pystypäin ja niissä menestystä niittäen. Ja kun he vanhoina katsovat elämänsä taaksepäin, he voivat huokaista, että hienostihan se meni!

On nimittäin niin, että kun poikien äiti on sitonut kaiken hyvän ja pahan sen varaan, missä lapset hoidetaan, hänellä ei ole varaa epäonnistua. Nina Mikkosella on sataprosent- tinen onnistumisen pakko. Ei mitään fifty-sixty-meininkiä. Vain sata prosenttia kelpaa.

Tässä ajassa on kiellettyä syyllistää. Minä olen päättänyt, että jos Mikkosen pojille käy huonosti, minä syyllistän.

Nina Mikkosen. ■

Päätoimittajalta

Minä syytän

marja-liisa.rajakangas@sttk.fi

TEKSTI: Mika Peltonen/UP-Uutispalvelu | KUVAT: Eija Hiltunen

Talousspeikko syö myös

Kysyimme keskimääräistä köyhempien kanssa työskenteleviltä, miten talouskriisi vaikuttaa heidän elämäänsä.

”Julkisten palveluiden leikkaukset tuntuisivat asunnottomilla”

”Lisäpäiväoikeuden poistaminen kasvattaisi köyhyyttä”

”Saamissani kirjeissä on ollut korutonta kertomaa”

Sanna Lehtonen, toiminnanjohtaja: Lama voi alentaa asuntojen vuokria

■ Vailla Vakinaista asuntoa ry:n toiminnanjohtaja Sanna Lehtonen arvelee, että talouskriisi vaikuttaa asunnottomien elämään kahdenlaisesti.

– Voi olla, että tilanne ei hetkauta heitä mitenkään. He ovat olleet köyhiä ennen tätäkin.

Lehtosen mukaan asunnottomien asunto-tilanne saattaa kuitenkin jopa parantua.

– Edellisen laman aikana vuokra-asuntojen hinnat tulivat alas ja tarjonta lisääntyi. Mikäli näin käy nytkin, asunnottomien tilanne helpottuu. Suurin este asunnon saamiselle on kohtuuhintaisten pienten asuntojen puute, Lehtonen kertoo.

– Jos tavaroiden ja palveluiden hinnat laskevat, sekin helpottaa pienituloisten asunnottomien asemaa.

Lehtonen sanoo, että jos paljon ihmisiä jää työttömäksi, myös asunnottomien määrä lisääntyy ainakin pitkällä aikavälillä.

– Ja jos taantumaa käytetään perusteena julkisen sektorin menojen leikkauksiin, se tuntuu asunnottomien elämässä. Suurin osa heistä on kokonaan riippuvaisia julkisen sektorin palveluista ja tulonsiirroista. |

Lea Karjalainen, toiminnanjohtaja: Uusia työttömiä suoraan koulun penkiltä

■ – Taloustaantuma vaikeuttaa työttömien työllistymistä. Näin luultavasti käy, vaikka työtön olisi koulutuksessa tai muissa toimenpiteissä, jotka normaalitilanteessa edistävät työllistymistä, Työttömien valtakunnallisen yhteistoimintajärjestön toiminnanjohtaja Lea Karjalainen sanoo.

Kun uusia työttömiä tulee lisää, yritykselle on Karjalaisen mukaan trendikkäämpää ottaa ihmiset toisesta työstä uuteen työhön kuin että ottaisi työttömiä.

– Uusia työttömiä tulee myös suoraan koulusta, kuten tapahtui 90-luvun lamassakin.

Karjalainen muistuttaa, että ennen kuin suoraan oppilaitoksesta työttömiksi jääneet pääsevät työn syrjään, on valmistunut jo uusia-kin työttömiä ja kilpailu työpaikoista kiristyy.

Karjalainen on huolissaan myös Sata-komiteasta kuuluneista puheista, joiden mukaan ihmisiltä vietäisiin työttömyyskorvauksen lisäpäiväoikeus.

– Se aiheuttaisi ennalta odottamatonta köyhyyttä niille, jotka putoavat ansioturvalta työmarkkinatuolle.

Karjalainen arvioi, että tulevasta irtisanotavista 10-20 prosenttia ei tule työllistymään enää koskaan.

– Porukassa on myös niitä väliinputoajia, jota tarvitsisivat lisäpäiväoikeuden. He ovat lähellä 60 ikävuotta, eivätkä varmasti lähde rakentamaan uutta tulevaisuutta uudella paikkakunnalla tai uudessa ammatissa. |

Heikki Hursti, toiminnanjohtaja: Kustannukset kasvavat, tuet eivät

■ Veikko ja Lahja Hurstin Laupeudentyö ry:n toiminnanjohtaja Heikki Hursti arvioi, että pienipalkkaiset pärjäävät taantumassa entistä huonommin, samoin eläkeläiset ja opintotulilla elävät opiskelijat. Myös pitkäaikaistyöttömät kärsivät Hurstin mukaan tilanteesta hintojen noustessa.

– Vaikka elinkustannukset kasvavat, kaikki köyhimpien tuet pysyvät ennallaan. Kyllä se pistää miettimään, miten nämä ihmiset pärjäävät. Vuokratkin nousevat samaan aikaan.

Hursti kertoo kirjeistä, joita hän on saanut autettavilta ihmisiltä.

– Niissä on aika korutonta tarinaa taloudesta. Kun vuokrat on maksettu ja pakolliset lääkkeet ja vastaavat ostettu, eräskin kirjoitti, että hänelle ei jää euron euroa.

Hurstin mukaan kaikesta tästä seuraa myös syrjäytymistä, koska kaikkein köyhimpiä hävettää.

– Ei kehtaa pyytää ketään kotiinsa kylään, kun ei ole, mitä tarjota. Itsekään ei voi mennä kylään, kun ei ole, mitä viedä. |

köyhien pöydästä

”Kunnat ajoivat kotipalvelut alas jo edellisessä lamassa”

Bodil Rosengren, puheenjohtaja:
Työttömyys iskee yksihuoltajaperheeseen heti

■ – Varmasti se näkyy. On ihan selvä, että teollisYksinhuoltajan talous on herkempi ja haavoittuvaisempi kuin muiden.

– Jos työttömyys iskee ydinperheeseen, jossa on kaksi palkansaajaa, tilanne ei ole yhtä paha. Jos yksinhuoltaja joutuu työttömäksi, se vaikuttaa välittömästi. Yhden vanhemman perheiden liiton puheenjohtaja Bodil Rosengren sanoo.

Hänen mukaansa yksihuoltajien työllisyys on ollut muutenkin heikompi.

– Heitä syrjitään työmarkkinoilla, koska he ovat enemmän poissa töistä esimerkiksi lasten sairastumisen takia.

Myös esimerkiksi ruuan ja energian hintojen nousu tuntuu erityisesti yksinhuoltajaperheissä, koska perusasioihin menee suurempi osa tuloista.

– Edellisen laman jälkeen kaikkien muiden lapsiperheiden talous koheni, mutta yksinhuoltajaperheet jäivät kuoppaan. Se vaikuttaa edelleen, koska yksinhuoltajaperheille ei ole ehtinyt kertyä säästöjä.

Rosengren on huolissaan myös palveluista.

– Edellisen laman jälkeen kunnat ajoivat kotipalvelut ja vastaavat alas. Tässä tilanteessa niihin on varmasti turha odottaa minkäänlaista parannusta. |

”Kun korot nousevat maailmalla, ne nousevat meilläkin.”

Ilpo Suoniemi, erikoistutkija:
Pätkätöyläisten heikko tilanne heikkenee edelleen

■ – Työpaikkansa menettävät ihmiset saattavat joutua vaikeuksiin lainojensa kanssa, sanoo erikoistutkija Ilpo Suoniemi Palkansaajien tutkimuslaitoksesta.

– Heidän taloustilanteeseensa tulee lyhytaikaisia, odottamattomia shokkeja. Tällaisia tapahtuu nyt enemmän.

Jo aiemmin työttömiksi jääneiden on entistä vaikeampaa saada uutta työpaikkaa. Suoniemen mukaan myös pätkätöyläiset ovat jatkossa pulassa.

– Heidän heikko taloudellinen asemansa johtuu siitä, että heillä ei ole nykyään riittävästi työtuloja. Jatkossa uusien pätkätöiden saanti vaikeutuu.

Moni nykyisin työkyvyttömyyseläkkeellä olevista olisi tullut ehkä takaisin työmarkkinoille, mutta jatkossa se on Suoniemen mukaan mahdotonta.

Työvoiman ulkopuolella olevien pienituloisten eläkeläisten elämää kriisi ei varsinaisesti paranna eikä huononna.

– Mutta kun kuluttajahinnat sahaavat vuodesta toiseen, se kirpaisee inflaation kasvaessa aika kovasti esimerkiksi pelkän kansaneläkkeen varassa olevia. Eläkkeisiin ei ole tullut vastaavaa korotusta.

Työeläke nousee tälle vuodelle inflaation ja ansiotason mukaan painotettuna.

– Kun inflaatio oli viime vuonna aika korkea, tälle vuodelle tulee jälkikäteen vähän enemmän. |

”Kasvanut avuntarve näkyy jo seurakunnissa”

Kalle Kuusimäki, johtaja:
Suuri joukko jää osattomaksi

■ Kirkon diakoniatyön johtajan Kalle Kuusimäen mukaan avuntarve on kasvanut elinkustannusten nousun, lomautusten ja irtisanomisten myötä. Tämä näkyy selvästi kirkon diakoniatyössä.

– Seurakunnissa on oltu tekemisissä erityisesti niiden ihmisten kanssa, jotka eivät 1990-luvun laman jäljiltä ole päässeet missään vaiheessa kunnolla jaloilleen.

Kuusimäen mukaan näiden ihmisten tilannetta ei ole nousukaudesta huolimatta kohenettu esimerkiksi nostamalla perusturva.

– Suuri joukko ihmisiä on jäänyt osattomaksi tulokehityksestä ja hyvinvoinnin kasvusta. Edellisen laman aikana koettu solidarisuus ei ole näkynyt riittävästi poliittisissa päätöksissä.

Kuusimäki arvostelee Sata-komiteaa. Sen mietintöluonnoksen mukaan perusturvan parannuksiin ei ole varaa taantumana aikana.

– Kun talous on taantumassa, tulisi pitää tiukasti kiinni sosiaaliturvauudistuksesta ja sen nopeasta aikataulusta. Yhteiskunnan moraalista selkärankaa punnitaan sillä, miten se pystyy pitämään huolta kaikkein heikoimmassa asemassa olevista jäsenistään. |

Työpaikkakiusaamisen taustalla usein **Vikaan mennyt ihmissuhde**

Kuka tahansa voi joutua kiusatuksi. Kiusaamista on vaikea tunnistaa ja joskus kiusatun ja kiusaajan roolitkin menevät sekaisin.

Jyväskylän yliopistossa Suomen Akatemian työpaikka- ja koulukiusaamistutkimusta johtava filosofian tohtori **Maili Pörhölän** mukaan työpaikkakiusaamisessa on kysymys kiusaajan ja kiusatun välisestä vikaan menneestä ihmissuhteesta. Siinä on usein vaikea erottaa, mikä on normaalia ihmisten välistä vuorovaikusta, mikä kiusaamista. Joskus myös sitä, kumpi on kiusaaja ja kumpi uhri. Tämän vuoksi sitä on vaikeampi tunnistaa kuin koulukiusaamista, joka on luonteeltaan suurempaa ja usein myös fyysistä.

Työpaikoilla kiusatuksi voivat joutua periaatteessa kaikki: työtoverit, alaiset ja esimiehet. Pääsääntö on, että naiset kiusaavat naisia, mutta miehet sekä miehiä että naisia. Naisia kiusataan hieman enemmän kuin miehiä. Sekä vanhemmat että aivan nuoret kokevat itsensä helpommin kiusatuiksi kuin keski-ikäiset.

Koulussa kiusatuilla on hieman suurempi riski joutua työpaikkakiusatuksi kuin muilla. Usein kiusatut ovat tunnettuja ja työnsä omistautuneita.

– Esimiehet ja alaiset kiusaavat toisiansa. Alaisten harrastama kiusaaminen saattaa olla yhteistyöstä kieltäytymistä, tietojen pimittämistä, juoruamista tai sitä, että töitä jätetään tekemättä tai ne tehdään tahallaan myöhässä.

Esimieheen kohdistuva kiusaaminen on yleensä epäsuoraa ja sen tunnistaminen muuta kiusaamista vaikeampaa. Esimies on ongelman kanssa usein myös yksin.

Miksi ja miten?

Kiusatuksi itsensä kokevan ja kiusaamisesta syytetyn välisen suhteen kehittymisestä väitöskirjaa valmistelevalta **Sini Rainivaara** kertoo, että kiusaamisen taustalla on usein jokin pienempi ristiriita, joka on lumipallon lailla kasvanut ja muuttunut kiusaamiseksi. Toinen selitys on niin sanottu saalistajan näkökulma. Siinä kiusaaja valitsee uhrin, jonka pyrkii jyräämään.

Mitään yksittäistä selitystä kiusaamiselle ei kuitenkaan ole voitu osoittaa. Kiusaajana pidetyn toiminnan taustalla voi olla esimerkiksi kateutta tai uha-

tuksi joutumisen tunne. Se voi johtua esimerkiksi siitä, että uhri on työssään kiusaajaansa pätevämpi tai tullut valituksi tehtävään, jota toinen osapuoli havitteli. Kyse voi olla myös vallasta tai arvomaailmojen erilaisuudesta. Kehnot työolot tai huono työilmapiiri laskee kiusaamiskynnystä siinä missä hyvä työilmapiiri luo edellytyksiä kriittisellekin keskustelulle.

– Esimerkiksi syrjimällä tai puhumalla pahaa toisesta selän takana haetaan sosiaalista valtaa. Ilmiö on yhteinen sekä kouluissa että työelämässä, sanoo Pörhölä.

Kiusatut ovat muun muassa kokeneet, että heidän työpanostaan, osaaamistaan ja mielipiteitä on vähätelty tai töitä on annettu liikaa tai liian vähän. Kiusaajan näkökulmasta työpaikkakiusaamista ei ole voitu tutkia, koska

Akatemiatutkija Maili Pörhölän mukaan kiusaaminen voi pahimmillaan johtaa äärimmäisiin ratkaisuihin, kuten esimerkiksi koulusurmat osoittavat. Työelämässä kiusaaminen aiheuttaa mm. henkisiä ja fyysisiä sairauksia, irtisanoutumisia ja työkyvyttömyyttä.

kukaan ei myönnä olevansa kiusaaja. Kiusaaminen selitetään aina joksikin muuksi. Työtoverit kokevat kiusaamisen vaikeaksi ilmiöksi, mihin ei mielellään oteta kantaa. Alussa kiusattu saattaa saada tosin tukea läheisiltä työtovereiltaan. Jos kiusaaminen jatkuu pidempään, tukea ei näytenä enää ainaakaan avoimesti.

Kenellä vastuu, mikä avuksi?

Oikeudellisesti työnantaja on velvollinen puuttumaan kiusaamiseen. Työnantajan rooli on kuitenkin ongelmallinen, sillä kiusaamista on vaikea tunnistaa ja näyttää toteen. Työelämässä ei myöskään ole riittävästi asiantuntijoita, joiden puoleen kiusaamistapa-uksissa voisi kääntyä.

Kiusaamistapauksia päättyy myös oikeuteen. Tämä ei Pörhölään mielestä ole hyvä ratkaisu, sillä juridinen prosessi, jossa rikos määritetään tekoina ja jossa määrätään rangaistukset ja korvaukset, istuu huonosti kiusaamistapauksiin. Voi myös kysyä, moniko kiusaamisen takia loppuun palanut jaksaa hakea oikeutta tuomioistuimessa.

Rainivaaran mukaan kiusaamisen seurauksena voi olla osapuolten etäännyminen toisistaan. Yhtenä ratkaisuna on käytetty myös uusiin tehtäviin sijoit-

tamista niin, että osapuolten kanssakäyminen jää mahdollisimman vähäiseksi. Toisinaan suhde on päässyt niin pahaksi, että kiusattu vaihtaa työpaikkaa tai sanoo itsensä irti. Ääritapauksissa edessä voi olla työkyvyn menettäminen.

Pörhölään mielestä olisi hyvä, jos ammattiyhdistysliike ja työsuojelupiirit pystyisivät lisäämään osaamistaan kiusaamistapausten hoidossa. Kaikkien kannalta olisi myös hyvä, jos olisi olemassa joku taho, josta olisi saatavissa neuvoja ja apua. Akuuteissa tapauksissa tärkeintä olisi löytää syyt, jotka ovat ajaneet kiusaajan ja kiusatun suhteen väärille urille, ja saada nämä ratkaistua. Pidemmällä tähtäimellä tulisi sekä esimiesten että alaisten ihmissuhdetaitoja kehittää.

– Luottamusmiesten, työsuojeluvaltuutettujen, esimiesten ja muiden asianomaisten tärkein tehtävä olisi alussa kuunnella ja ottaa asia todesta. Puhessaan kokemastaan kiusaamisesta tai kiusaamista koskevista syytöksistä ihminen ylittää todella korkean kynnyksen, pohtii Rainivaara.

– Kaikkein tärkeintä olisi kuitenkin panostaa ennaltaehkäisyyn. Sen pitäisi alkaa ihmissuhdetaitojen opettamisena jo peruskoulussa ja jatkua ylemmissä opinahjoissa, sanoo Pörhölä. |

Väitöskirjaa kiusatuksi itsensä kokevan ja kiusaamisesta syytety välisen suhteen kehittymisestä valmistele van Sini Rainivaaran mukaan kiusaaminen alkaa yleensä jostain pienemmästä tapahtumasta, joka lumipallon lailla kasvaa ja muuttuu lopulta kiusaamiseksi.

Äärimmäisiä tekoja ja pitkiä sairaslomia

■ Maili Pörhölä muistuttaa, että kiusaaminen voi johtaa todella vakaviin seurauksiin. Esimerkiksi Jokelan ja Kauha-joen koulusurmaajien taustalla oli kiusaamista.

Amerikkalaisten tutkimusten mukaan koulusurmaajien joukosta löytyy enemmän koulukiusattuja kuin suhteellisesti olisi aihetta odottaa. Koulukiusattuja on eri arvioiden mukaan 5–15 prosenttia koululaisista. Työpaikka-kiusattuja arvioidaan olevan ainakin saman verran. Kiusaajia kouluissa on hieman vähemmän kuin kiusattuja.

– Pitkään kiusattuna olleen nuoren henkinen mielentila järkkyy. On selvää, että jos lapsi on vuosikausia koulussa täysin ulkopuolinen ja kiusattu, niin hän oppii vihaamaan koulua. Tämä ei tarkoita, että jokainen koulukiusattu olisi kävelevä aikapommi.

Vaikka kiusaaminen aniharvoin johtaa äärimmäisiin ratkaisuihin, voi sillä olla muita vakavia seurauksia. Se uhkaa fyysistä ja henkistä terveyttä ja voi johtaa työkyvyn menettämiseen. Lisäksi ihmissuhteet kärsivät ja itse-tunto murenee. Moni kiusattu hakee ratkaisua pitkästä sairaslomasta. Kiusaamisella on myös iso taloudellinen merkitys. Sairaslomat maksavat ja työt kärsivät.

Koulu- ja työpaikkakiusaamista verrattaessa Pörhölä muistuttaa, että lapsi on aina puolustuskyvyttömämpi kuin aikuinen, joka aina voi viedä asiaa eteenpäin tai vaihtaa työpaikkaa. Lapsella ei tällaisia mahdollisuuksia ole. Hänen on mentävä kouluun joka päivä.

Monikansallinen Olkiluoto on Edunvalvonnan jättihaaste

Olkiluodon uutta ydinvoimalayksikköä rakentaa noin 4 000 henkilöä. Toimihenkilöitä työmaalla on yli tuhat, kansallisuuksia noin 60. Työmaa on Pohjoismaiden suurin.

Keväällä 2005 käynnistynyt ja näillä näkymin vuonna 2012 valmistuva Olkiluoto 3 on yksi Euroopan suurimmista rakennuskohteista. Vuodenvaihteessa siellä työskenteli noin 4 000 henkeä. Kevään kuluessa työntekijöiden määrä nousee lähelle viittä tuhatta. Viime vuoden loppuun mennessä Olkiluodossa oli louhittu kalliota yli 500 000 ja valettu betonia 182 000 kuutiometriä.

Ydinvoimalayksikköä Teollisuuden Voimalle (TVO) rakentaa ranskalais-

saksalainen konsortio Areva-Siemens. Näistä Areva vastaa reaktori- ja Siemens turbiinilaitoksen rakentamisesta. Sekä Arevalla että Siemensillä on omat pääurakoitsijansa, Arevalla Bouygues ja Siemensillä Heitkamp GmbH. Näillä on monia alirakoitsijoita. Kaikkiaan ydinvoimalaa tavalla tai toisella on rakentamassa noin 2 000 yritystä noin 30 eri maasta. Myös työyhteisö on kansainvälinen. Suurimmat työntekijäryhmät tulevat Puolasta (36 %), Suomes-

Insinööri Tapio Alaranta vastaa betonirunkotöiden työturvallisuudesta. Rakennusliiton yhdysmies Timo Kallio joutuu työssään selvittämään paljon palkkoihin ja verotukseen liittyviä asioita.

Ensiavussa työskentelevä Virpi Ojala pohtii, että olosuhteisiin ja väen määrään nähden tapaturmia tapahtuu todella vähän.

Juhani Lähtenmäen mielestä Olkiluodossa työturvallisuuteen kiinnitetään paljon huomiota.

ta (23 %), Saksasta (16 %), Slovakiasta (7 %) ja Ranskasta (5 %).

Ongelmallinen edunvalvonta

Isolla ja monikansallisella työmaalla edunvalvonta on oma lukunsa. Suomalaisyritysten henkilöstön edunvalvonta toimii pääasiassa oman työpaikan kautta. Näin esimerkiksi Pöyryn palveluksessa oleva turvallisuusinsinööri **Tapio Alarannan** edunvalvonta tapahtuu Pöyryn toimihenkilöiden edunvalvonnan kautta.

Samassa huoneessa Alarannan kanssa työskentelevän paloturvallisuustoimihenkilö **Juhani Lähtenmäen** palkan maksaa ranskalainen Areva. Sillä ei ole Suomessa toimihenkilöiden luottamusmiestä eikä työsuojeluvaltuutettua. Jos ongelmia ilmenisi, Lähtenmäen olisi otettava yhteyttä suoraan liittoon.

– Uskon, että kevään kuluessa Arevaan valitaan ainakin työsuojeluvaltuutettu, sanoo Lähtenmäki.

Työntekijöiden osalta edunvalvonta on ratkaistu niin, että Rakennustyöväen liiton Satakunnan aluejärjestö on valinnut koko työmaalle yhdysmiehen ja työsuojeluvaltuutetun, jotka hoitavat kaikkien Olkiluotoa rakentamassa olevien työntekijöiden asioita kansallisuudesta tai työnantajasta riippumatta. Suurin osa Rakennusliiton yhdysmies **Timo Kallion** hoitamista asioista koskee palkkaa ja verotusta.

– Osassa yrityksiä on päälouottamusmies ja työsuojeluvaltuutettu, jotka hoitavat työntekijöiden asioita näissä yrityksissä. Metalliliitolla ja Sähköliitolla on lisäksi Olkiluodossa omat, koko työmaan yhteiset yhdyshenkilönsä. Näiden osalta minä hoidan yhteyksiä TVO:n ja konsortion suuntaan, kertoo Kallio.

Paljon toimihenkilöitä

Olkiluotoa on rakentamassa yli tuhat toimihenkilöä. Toimihenkilöiden suhteellisen suurta määrää selittää rakennustyömaan luonne, joka edellyttää normaalia enemmän valvontaa ja tarkastuksia.

Monen toimihenkilön työ liittyykin työturvallisuuteen. Siinä on onnistuttu hyvin. Työmaan tapaturmataajuus on noin 15 tapaturmaa miljoonaa työtuntia kohden kun se keskimäärin rakennustyömailla on yli 80. Vakavia ta-

paturmia on sattunut lisäksi vähän ja TRT-mittauksissa saadut pisteet ovat 90 paikkeilla. Tavallisesti rakennustyömailla pisteitä saadaan noin 80.

TRT mittaa, miten hyvin työturvallisuustekijät on otettu huomioon.

Ensiavussa työskentelevä sairaanhoitaja **Virpi Ojalan** mielestä olosuhteisiin ja väen määrään nähden turvallisuusasiat hoituvat hyvin. Yleensä Ojala saa hoidettavakseen pieniä vammoja, kuten nyrjähdyskiä ja erilaisia haavoja.

– Töitä tehdään todella vaikeissa oloissa, lähekkäin ja vierekkäin ja monella tasolla.

Betonirunkotöiden työturvallisuudesta vastaava Alaranta kertoo, että työturvallisuuteen kiinnitetään huomiota paljon jo suunnitteluvaiheessa. Tämän lisäksi paikan päällä käydään tarkastamassa miten suunnitelmat on toteutettu. Työt myös dokumentoidaan huolellisemmin kuin tavallisilla työmailla.

Myös Lähtenmäen mielestä turvallisuuteen kiinnitetään paljon huomiota. Paloturvallisuudessa tämä näkyy etenkin ennaltaehkäisyssä ja koulutuksessa. Moni ulkomailta tuleva työntekijä tarvitsee esimerkiksi tulityökoulutusta. Lähtenmäen mielestä se saattaa joutua siitä, että puurakentamisen vuoksi Suomessa on opittu suhtautumaan tukeen varovaisemmin kuin siellä, missä on rakennettu pääasiassa kivistä.

Monta kieltä ja kulttuuria

Olkiluodossa vastaan voi tulla niin makedonialainen raudoittaja kuin puolalainen putkimies tai saksalainen työnjohtaja. Kaikkiaan Olkiluodossa työskentelee kuutisenkymmentä eri kansallisuutta. Tämä merkitsee myös erilaisia tapoja suhtautua työhön.

Helmikuusta 2005 projektissa työskennellyt Alaranta sanoo oppineensa ainakin sen, että Olkiluodossa ihmiset pitää ottaa paremmin huomioon kuin mihin meillä on totuttu. Myös muodolliset tavat, kuten kollegoiden kätteleminen, kuuluvat arkipäivään.

Lähtenmäki kokee puolestaan byrokratian melkoiseksi. Entisellä työpaikallaan Porin Outokummun kuparitehtaalla hän oli tottunut asioiden suoraviivaisempaan hoitoon. Olkiluodossa asiat kiertävät useamman mutkan kautta.

Samaan on havainnut myös Timo Kallio.

– Asiat etenevät todella hitaasti. Usein kun luulee, että tämä tuli nyt hoidettua, niin melko varmasti pian huomaa, ettei se ollutkaan vielä siinä.

Ensiapuasemalla Ojala törmää tapojen ja kielten kirjoon viimeistään silloin, kun tapaturman taustoja aletaan selvittää. Jos yhteistä kieltä tai tulkkia ei ole, niin apuna käytetään käsiä, kuvia ja sanakirjaa. **I**

TU:n toimialavastaava: Toimihenkilöille yhteinen luottamusmies

■ Toimihenkilöunionin rakennusalan sopimuslavoistaava **Jorma Ikävalko** kertoo TU:n yhteyksien Olkiluotoon kulkevan siellä toimivien suomalaisyritysten luottamusmiesorganisaatioiden välityksellä. Tätä kautta liittoon on tullut myös joitakin yhteydenottoja. Vaikka TU:n edunvalvonta suomalaisissa yrityksissä yleensä toimii, ei se Olkiluodon tapaisella työmaalla kuitenkaan riitä.

– Edunvalvonnan ja yhteistyön olisi tällaisilla työmailla katettava myös ulkomaisten yritysten toimihenkilöt. Ensisijassa olisi valvottava, että kaikissa yrityksissä noudatetaan suomalaisia työehtosopimuksia.

Ikävalkon mielestä järkevintä olisi nimetä kaikille toimihenkilöille yhteinen luottamusmies.

Jorma Ikävalkon mielestä olisi hyvä, jos toimihenkilöillä olisi Olkiluodossa yhteinen luottamusmies.

Työntekijöiden puolelta tällaiseen ratkaisuun on jo päädytty.

Opiskelijat sopeutetaan heti työelämään Mikkelissä ja Seinäjoella **Ammattikorkeakoulut palkittiin työelämätiedon jakamisesta**

Seinäjoen ja Mikkelin ammattikorkeakouluissa jaetaan poikkeuksellisen paljon tietoa työelämästä. Niiden koulutushankkeet saivat viime vuonna STTK:n työelämätiedon AMK-palkinnot.

Mikkelin ammattikorkeakoulun metsätalouden yksikössä muutettiin jopa kurssiaikoja, jotta opiskelijat pääsisivät lähemmäs työelämää.

– Normaalisti ensimmäisenä vuonna on lähes pelkästään yleisaineita. Meillä ammattiaineet alkavat heti, kertoo koulutusjohtaja **Jukka Mäntylä**.

Hän vetää Metsätalousinsinööriopiskelijan polku työelämään –hanketta.

Työharjoittelut on pyritty rytmittämään niin, että ne olisi mahdollisimman helppo toteuttaa.

– Koulu on tinkinyt omista tavoitteistaan. Ensimmäinen opiskeluvuosi päättyi jo toukokuun alussa, koska silloin on helpompi löytää harjoittelupaikka kuin kesäkuussa.

Työelämä mukana kaikessa

Varsinaista työelämätietoa aletaan jakaa Mikkelissä kuukausi opintojen alkamisen jälkeen. Silloin Metsäalan asiantuntijoiden METO:n edustajat käyvät kertomassa perusasioista.

– Samantyyppinen tilaisuus pidetään myös opintojen viimeisenä vuotena. Silloin kerrotaan muun muassa työsopimuksista ja siitä, miten asiat kannattaa hoitaa siirtyessä työhön. Samalla kerrotaan myös,

Jukka Mäntylä

Anmari Viljamaa

mitä ei kannata tehdä ja mihin ei kannata suostua.

Osana opintojaan opiskelijat kulkevat muutaman päivän jonkun toimihenkilön mukana ja tekevät kokemuksistaan raportin.

Joka syksy opiskelijat järjestävät lisäksi projektiopintoina työelämäseminaarin, jonka teemat vaihtelevat vuosittain.

– Panelistit keskustelevat opiskelijoiden haluamista aiheista. Kysymykset liittyvät opiskelijoita siinä vaiheessa askarruttaviin asioihin kuten työllistymiseen, työelämän pelisääntöihin tai siihen, minkälaisia asioita työelämä vaatii.

Mäntylän mukaan myös työnantajat käyvät kertomassa omista organisaatioistaan ja siitä, minkälaista osaamista ne tarvitsevat.

– Haluamme antaa mahdollisimman realistisen käsityksen työelämästä ja sen koukeroista.

Mäntylä korostaa, että heillä työelämä-tietoa ei jaeta erikseen ison otsikon alla, vaan toiminta on arkipäiväistä. Mikkelin hankkeessa työelämä-tieto yhdistyy muihin opintoihin.

– Ei se voi olla päälle liimattua. Tavoitteen on, että valmistuvalla opiskelijalla olisi työssä tarvittavaa tietoa, taitoa ja osaamista

ja toisaalta realistinen käsitys, mitä työelämä on, mitä mahdollisuuksia se tarjoaa.

Yritykset mukaan alusta alkaen

Seinäjoen ammattikorkeakoulun PK-yrittäjyyden koulutusohjelman opetustapaa muutettiin siten, että yritykset ovat mukana alusta lähtien.

– Opiskelijat ovat koko opiskeluajansa kontaktissa yrityksiin. Kun opiskelijat aloittavat, me jaamme heidät tiimeihin. Kullekin tiimille nimetään yksi opettajista ohjaajaksi, koulutusohjelmapäällikkö **Anmari Viljamaa** kertoo.

– Yritykset ovat oppimisympäristöjä. Opiskelijat tekevät kumppaniyrityksissä erilaisia opintojaksoja – vaikkapa markkinointia tai yritysviestintää.

Perusasiat työmarkkinoista opetetaan yhdellä opintojaksolla.

– Siinä käsitellään henkilöstökysymyksiä. Opiskelijoiden tehtävänä on selvittää kumppaniyritysten käytäntöjä.

Itsenäistä työtä tiimeissä

Viljamaa kertoo tavoitteena olevan, että opiskelijat joutuvat sopeutumaan vuoro-vaikutukseen kuten työelämässäänkin.

– Pitää tulla toimeen erilaisten ihmisten

kanssa, sopia ja järjestellä asioita. Pitää ottaa vastuuta siitä, mitä tekee. Kun ongelmia tulee, niitä pitää ratkoa yhdessä.

Seinäjoen tiimit vastaavat itsenäisesti yhteyksistään yrityksiin. Ne hoitavat kanssikäymisen mahdollisimman pitkälle ilman ohjaajan apua.

– Haluamme, että koulutus on oikeasti työelämään integroitunutta. Yrityksistäkin on ollut kivaa, että ne ovat voineet vaikuttaa opintojen sisältöihin, Viljamaa kertoo.

Luvassa lisäoppia projekteihin

Seinäjoella on haluttu, että opiskelu olisi mielekkäämpää ja toiminnallisempaa. Että opiskelijat saisivat oikeita kontakteja oikeiden yritysten kanssa.

– Palautteesta päätelleen opiskelijat ovat olleet enimmäkseen tyytyväisiä.

Jotkut ovat Viljamaan mukaan kuitenkin valitelleet, että lukio ei valmistanut riittävästi projektimaiseen työskentelyyn. He toivovat, että ammattikorkeakoulu opastaisi enemmän.

– Jatkossa varmasti pyrimme siihen. Tämähän ei ole varsinainen projekti, vaan meidän tapamme toimia. Voimme kehittää ja parantaa opiskelua koko ajan. |

TEKSTI: UP/Birgitta Suorsa | KUVA: Eija Hiltunen

Onko kaupan hyvä olla auki sunnuntaisin?

Kaupat saavat olla jatkossa auki joka sunnuntai ja jopa öisin, jos eduskunnalle kelpaa Palvelualojen ammattiliiton ja Suomen Kaupan liiton neuvottelutulos. Aukiolon laajentaminen koskee myös esimiehiä ja hallinnon toimihenkilöitä. Liiketalouden Liitossa toivotaan eduskunnan päättävän itsenäisesti kaupan aukioloista. Sen pidentäminen vaikuttaa muuhunkin talouteen sekä ympäristöön ja perheisiin.

Mikseivät kuluttajat saisi ostaa myös sunnuntaisin, Liiketalouden Liiton puheenjohtaja Juha-Matti Koskinen?

– Koko yhteiskunta muuttuu oleellisesti, jos vapaa aukiolo laajenee suuriin kaupakeskuksiin. Vaatimus koskee ennen pitkää muitakin toimialoja, tuotantoa, rahoitusta ja logistiikkaa. Myös julkisen ja yksityisen palvelusektorin on tultava mukaan. Meillä on jo nyt ongelmia järjestää päivähoito vuorotyötä tekeville vanhemmille.

Kysehän on vain myyjien sunnuntaityöstä?

– Myyjien myötä myös toimihenkilöt tulevat tekemään töitä sunnuntaisin, esimiestyötä ei voi hoitaa etätyönä tai vain maanantaista perjantaihin. Työnjohtaminen ja -ohjaaminen pitää tehdä paikan päällä.

Kaupan neuvottelusopimuksen mukaan sunnuntaityöhön vaaditaan aina työntekijän suostumus. Riittääkö tämä takeeksi sunnuntaityön vapaaehtoisuudesta?

– Yksittäisen työntekijän harteille jää liian paljon. Vapaaehtoisuuden valvonta on vaikeaa, sillä osaavista työntekijöistä on pulaa. Työntekijä saisi vapaana vähintään 22 sunnuntaita, vapaita viikonloppuja vain 17. Sellaiseksi käy perjantai-lauantai, lauantai-sunnuntai tai sunnuntai-maanantai, joka ei mielestäni ole viikonloppuvapaa.

Moni tekee jo viikonloppuisin työtä, esimerkiksi sairaanhoitajat?

– Olen ikäpolvea, joka kävi alkuun kouluja myös lauantaisin. Silloin työntekijäjärjestöt käyttivät paljon voimaa saadakseen työviiikon viisipäiväiseksi. Sen jälkeen on kamppailtu lyhyemmän viikoittaisen työajan puolesta. Jos näitä lähdetään muuttamaan, se vaatii muutoksia työaikalainsäädäntöön.

– Pitkällä juoksulla aukiolon vapauttaminen

voi laajeta koskemaan myös kouluja. Josainhan lasten on oltava, kun vanhemmat ovat töissä. Nyt ei ole mietitty, mitä tämä tarkoittaa perheille. Mielestäni esitys on askel taaksepäin yhteiskunnallisesti, ekologisesti ja taloudellisesti.

Pitääkö kaupan työntekijöiden olla perheettömiä?

– Onhan tässä puhuttu, että kaupan työntekijät ovat opiskelijoita, sinkkuja ja niin poispäin. Silti siellä on myös yksinhuoltajia tai kumpikin vanhemmista voi työskennellä kaupanalalla. Kuinka monta kertaa

vanhempi voi tosiasiaa kieltäytyä sunnuntaityöstä, vaikka neuvottelutuloksen mukaan perusteltu perhesyy riittää kieltäytymiseen?

Saadaanko kauppaan työntekijöitä sunnuntaisin?

– Opiskelijoita kyllä, mutta todennäköisesti ei muita. Nytkään kauppaan ei saada tarpeeksi väkeä myyjiksi, kassatoimihenkilöiksi ja vartijoiksi, kenties alan matalien palkkojen takia. Palkkapaine kasvaa osaavan väen saamiseksi. Sen myötä viikonlopputyö tulee työnantajalle ja kuluttajalle entistä kalliimmaksi.

Kaupan liitto on perustellut sunnuntaiaukioloa sillä, että myymälätilat saadaan tehokkaammin käyttöön?

– Se on vain arvelua, jos tehokkuudella tarkoitetaan myynnin kasvattamista. Suomalaisen ostovoima on EU:n alinta tasoa. Suurimmalla osalla ostovoima on viime vuosina käytännössä vähentynyt.

Suomen Pankkikin on väittänyt, että hinnat laskevat, kun saadaan lisää kilpailua.

– Meillä ei ole vähittäiskaupassa todellista kilpailua. Täällä on kaksi vahvaa kaupparyhmää. Lidl tuli vahvasti markkinoille kilpailemaan, mutta heillä on Suomessa kovempi hintataso kuin muualla Euroopassa. Jos kauppa olisi kiinnostunut kilpailemaan asiakkaista myös sunnuntaisin, ketjuilla pitäisi olla kovia viikonlopputarjouksia. Nyt hintatasot ovat kutakuinkin samat kaupparyhmien välillä. Lisäksi kaupakeskuksissa erikoisliikkeet ovat olleet kesäsunnuntaisin kiinni.

Päädymmekö yhteiskuntaan, joka on auki 24 tuntia seitsemänä päivänä viikossa?

– Tästä on selviä merkkejä. S-ryhmän ABC-huoltamoketjut ovat jo auki miltei koko ajan. Siellä palvelee ihminen aamukuudesta keskiyöhön. Uskon kuitenkin, että sunnuntaiaukiolosta peräännyttään jossain vaiheessa, jos siihen nyt mennään. |

STTK:laisilla tradenomeilla hyvä työtilanne

STTK on kartoittanut tradenomikoulutuksen saaneiden tyytyväisyyttä ja tilannetta työmarkkinoilla.

Marras-joulukuussa tehtyyn sähköpostikyselyyn vastasi lähes 2 500 STTK:laisiin liittoihin kuuluvaa tradenomia. Vastaajat ovat pääosin Toimihenkilöunionin, Ammattiliitto Suoran, Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jytyn, Palkansaajajärjestö Pardian, Vakuutusväen Liiton ja Toimihenkilöliitto ERTOn jäseniä.

Tutkimukseen vastanneet ovat valtaosin 2000-luvulla työmarkkinoille tulleita tradenomeja. Vastanneiden työtilannetta voi arvioida hyväksi: heistä 83 prosenttia työskentelee vakituisessa työsuhhteessa ja 16 määräaikaisessa. Kokoaikainen työsuhde on 94 prosentilla ja osa-aikainen kolmella.

Selkeä enemmistö STTK:laisista tradenomeista työskentelee teollisuudessa (26 %) sekä hallinto- ja palvelutoiminnoissa (13 %). Reilu kymmenen prosenttia työskentelee informaatio- ja viestintäaloilla ja saman verran rahoitus ja vakuustoinnoissa. Työmarkkinoille tulon jälkeen 23 prosenttia on vaihtanut työpaikkaa kerran ja tätä useammin työpaikkaa vai-

taneiden määrä on huomattavan pieni. Vastanneet ovat työuransa alkutaipaleella. Noin puolet vastanneista harkitsee vaihtavansa työpaikkaansa lähitulevaisuudessa.

Vastaajat ovat tyytyväisiä työhönsä, sillä 83 prosenttia ilmoittaa olevansa täysin tai melko tyytyväinen nykyiseen työhönsä. Urakehitysmahdollisuudet kokevat hyväksi noin puolet vastanneista.

Lisää liksaa ja ammatillista lisäkoulutusta

Vastaajien enemmistön keskipalkka vaihtelee 1 600 – 2 800 euron välillä. Noin puolet vastanneista ansaitsi 1 900 – 2 500 euroa kuukaudessa lokakuussa 2008. Noin kymmenen prosenttia tradenomeista yltyä yli 3 000 euron kuukausipalkkaan.

Yli puolet vastaajista arvioi palkan vastaavan työn vaativuutta. 49 prosenttia vastaajista piti urakehitysmahdollisuuksiaan hyvinä, mutta vain 44 prosenttia oli tyytyväinen palkkakehitykseensä. Tärkeimpinä asioina työssä pidettiin

työn sisältöä (84 %), palkan määrää (72 %) ja työsuhteen pysyvyyttä (70 %).

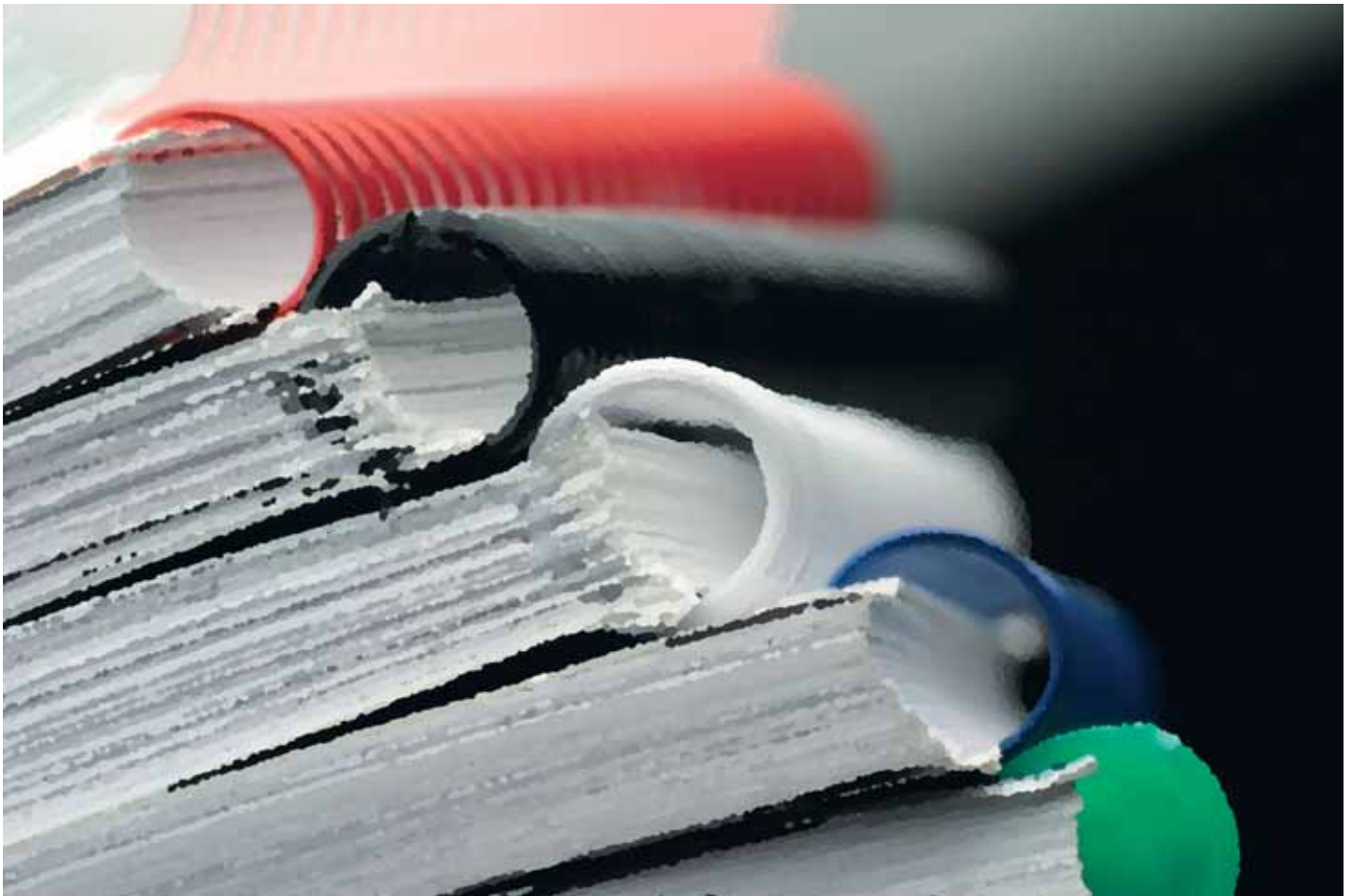
Tradenomit arvioivat koulutuksensa vastaavan hyvin työelämän tarpeisiin (71 %). Lähes sama määrä vastaajista (68 %) kokee nykyisen työn vastaavan koulutustaan. Ammatilliseen lisäkoulutukseen katsotaan kuitenkin olevan tarvetta (61 %).

Tradenomi liittyy liittoon

Tradenomit arvostavat ammatillista järjestäytymistä: 83 prosenttia vastaajista piti sitä erittäin tai melko tarpeellisena. Täysin tarpeettomana järjestäytymistä piti vain alle prosentti. Tradenomit arvostavat järjestäytymisessä eniten ansiosidonnaista työttömyysturvaa, palkka- ja työsuhdeturvaa ja tehokasta jäsenten etujen ajamista.

Vain viisi prosenttia vastaajista ilmoitti, että ei kuulu liittoon. Enemmistö perusteli päätöstään sillä, että ay-jäsenyys maksaa liikaa ja uskoo pärjäävänsä ilman ammattiliiton apua. |

Tutkimuksista tehoa edunvalvontaan

Viime keväänä valmistui Helsingin Kauppakorkeakoulussa neuvottelutoimintaan liittyvä *Riikka Savolaisen* pro gradu-työ: ”Suomen työmarkkinaneuvottelut murroksessa – Mikä selittää suomalaista neuvottelurakennetta?”. STTK osallistui gradun rahoittamiseen ja taustakeskusteluihin. Tavoitteena oli tieteellisen työn kautta ymmärtää paremmin sopimusneuvotteluja.

Riikka Savolaisen tutkimuksessa saatiin kaksi kärkeä samalla kertaa: työ on tieteellinen selvitys neuvottelutoiminnasta, ja toisaalta se valottaa STTK:lle itselleen neuvottelutoiminnan lainalaisuuksia.

Tutkimuksessa mallinnetaan sitä, miten palkansaajapuolen sisäiset erot vaikuttavat eri palkansaajaryhmien neuvotteluasetelmiin. Tutkimuksen yksi keskeisiä tuloksia on, että ”rakennemuutos parantaa työnantajapuolen neuvotteluvoimaa palkansaajapuoleen nähden ja toimihenkilöiden neuvotteluvoimaa työntekijöihin nähden, joten

se kasvattaa palkansaajapuolen sisäisiä eroja”.

Tätä taustaa vasten voi ymmärtää myös SAK:n suunnalta kiihtynyttä puhetta palkansaajakeskusjärjestöjen yhdistämiseen. Jos Riikka Savolaisen mallin antama tulos työntekijöiden neuvotteluvoiman hiipumisesta pitää paikkansa, on luonteva johtopäätös hakea yhdistymisen kautta lisävoimaa. Reaalimaailmassa tavoite ei kuitenkaan näytä olevan ajankohtainen.

Paikallinen sopiminen haastaa

Tutkija ottaa tulostensa perusteella myös kantaa keskitettyjen sopimusten loppumiseen sekä sopimustoiminnan paikallisen osuuden kasvattamiseen. Tutkija muistuttaa, että työnantajaleiri on hajanainen ja työntekijöiden keskinäinen koordinaatio on merkittävä haaste. ”Eri alat ja työnantajat eroavat siinä kuin eri palkansaajaliitot ja palkansaajat, mikä vaikeuttaa koordinaatiota.” Paikallisen sopimustoiminnan lisääminen on melkoinen haaste, koska neuvottelutaitoja ei kaikin osin ole paikallisesti olemassa ja odotukset paikallisilta neuvotteluilta kovin erilaisia. Riski epäonnistumiselle on olemassa.

Tutkimusta mutu-metodin sijaan

Riikka Savolaisen tutkimus on merkittävä lisä neuvottelutoimintaa koskevaan tutkimukseen. STTK:lle yhteistyö merkitsee yhtä yritystä tehostaa edunvalvontaa tutkimustoiminnan kautta. Toivottavasti jatkossa kohdalle osuu kunnianhimoisia tieteentekijöitä, joiden tutkimusaihe palvelee välillisesti STTK:n edunvalvontaa.

Toiveikkaasti ajatellen mahdollisimman tehokkaan edunvalvonnan pitäisi rakentua tutkitun tiedon varaan. Toki ”näin on aina tehty” – menetelmä ja ”musta tuntuu” – metodi ovat käyttökelpoisia keinoja tehokkaiden tavoitteiden asettamisessa ja ajamisessa. Tutkitun tiedon hyväksikäyttäminen ja uuden tiedon tuottaminen voisivat kuitenkin tuoda tehokkuutta ja uudistumista edunvalvontatyöhön. Vedenpitävillä argumenteilla saa tavoitteita yleensä aika hyvin läpi.

Palkansaajaliike on panostanut mel-

ko vähän tutkimustoimintaan. Syitä on useita.

Tutkimustoiminta on kallista ja pitkäjänteistä puuhaa. Lisäksi on otettava riski, että tutkimuksen tulos ei tue ennakkokäsityksiä. Järjestölle voi olla tuskasta luopua jostain perinteisestä tavoitteesta, mikäli kävisi niin, ettei tutkimustulos olekaan ennako-odotusten mukainen.

Moniin tutkimuksiin liittyy myös soveltamisen vaikeus. Hyvin yleisellä tasolla tulos voi olla kohtuullisen selvä, mutta sen soveltaminen konkreettiseen sopimustilanteeseen voi olla hankalaa.

Moniin ajankohtaisiin asioihin liittyy ristiriitaista tutkimustietoa. Yhtenä esimerkkinä mainittakoon niin sanottu työttömyyseläkeputki. Tutkimuksiin viitaten tiedämme yhtäältä, että putken päässä saavuttaneiden työttömyysriski kolminkertaistuu. Toisaalta tiedämme, että työttömyyseläkeratkaisu tarjoaa monelle pitkäaikaistyöttömyyden kautta köyhtyvälle jonkinlaisen ihmisarvoisen tien työuran päättämiseksi. Eli yhtäältä ”putki” näyttäisi tuottavan työttömyyttä ja toisaalta tarjoavan pelastusrenkaan. Emme tiedä, kumpi vaikutus on voimakkaampi.

Järjestön pitäisi ajaa jäsenistönsä asiaa. Miten se voi sen tehdä, jos tietoa asiasta on vähän tai se on ristiriitaista? Esimerkkiasiansa STTK puolusti SATA-komiteassa ”putkea” ja suostui pieneen kompromissiin asiassa juuri solmitun sosiaalipaketin osana.

Tieto sopimuksia palvelemaan

Ihanteena pitäisi olla se, että STTK:n sopimuspoliittiset tavoitteet voitaisiin perustella tutkitulla tiedolla. Kunnianhimoisena tavoitteena voisi myös olla, että STTK voisi itse tuottaa uutta tietoa, joka palvelee sopimustoimintaa.

STTK ei ole ollut toimeton tutkimustoiminnan osalta. Muun muassa tuotamme aika ajoin itse keräämäämme tietoa jäsenistöstä toimihenkilöbarometrin avulla. Pystymme esimerkiksi kohtuullisen tarkasti arvioimaan, miten korkopolitiikka vaikuttaa STTK:n jäsenkuntaan. Tällä on tietysti paljonkin merkitystä siihen, mitä sanomme asiasta. |

Teollisuuden Palkansaajat haluavat nopeat neuvottelut vakauttavasta työmarkkinaratkaisusta

■ Teollisuuden Palkansaajien (TP) jäsenliitot ehdottavat nopeita neuvotteluita vakauttavan, monivuotisen työmarkkinaratkaisun aikaansaamiseksi. Neuvottelujen tavoitteena on turvata vakaat työmarkkinat ja ostovoima sekä parantaa muutosturvaa. Ratkaisulla TP haluaa myös turvata suomalaisten teollisuusyritysten kilpailukykyä ja rauhallista työmarkkinailmapiiriä edessä oleville vaikeille talouden vuosille.

Liitot kutsuvat työnantajajärjestöt 25.2. neuvonpitoon sen selvittämiseksi, onko mahdollista löytää yhteinen näkemys prosessista, jolla saavutetaan edellä kuvatut tavoitteet ja turvataan rauhalliset ja vakaat työmarkkinat.

Teollisuuden Palkansaajat perustelevat esitystään sillä, että kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden ennakkoimaton ja syvä kriisi on vakavalla tavalla ulottanut vaikutuksensa reaaliseläkeläisyyteen myös Suomessa. Rahamarkkinoiden vakava häiriötila on pysäyttänyt lähes seinään ison osan erityisesti vientiteollisuuden tuotannon kysynnästä ja romahduttanut pääosan rakennustuotannosta kotimarkkinoilla.

Teollisuus ja sitä lähellä olevat palvelut ovat verkotuneet voimakkaasti ja toimivat kiinteässä vuorovaikutuksessa. Niiden menestys vaikuttaa toisiinsa ja julkisen sektorin toimintaan. Siksi TP:n jäsenliittojen mielestä on tärkeää ja perusteltua käydä neuvottelut yhdessä kaikkien työmarkkinajärjestöjen kesken.

Teollisuuden Palkansaajat muistuttavat, että valtaisan lomautusten ja irtisanomisten aallon takana ovat yritysten rahoituksen ongelmat niin tuotannon kuin sen ostajien osalta - ei suomalaisten yritysten kilpailukyky. Suomalaisyriyten kilpailukyky työn tuottavuuden, taseiden vahvuuden ja lähes kaikkien muidenkin mittareiden mukaan on liittojen mielestä huippuluokkaa.

- Näissä olosuhteissa palkkojen jäädyttäminen, ostovoimakehityksen hyydyttäminen tai muiden työsuhteen ehtojen heikentäminen eivät ole oikeita ratkaisuja käsiillä oleviin ongelmiin.

Luottamus hukassa rahamarkkinoilla

Kriisin ratkaisun avaimet löytyvät Teollisuuden palkansaajien mukaan asioista, joilla globaalit rahamarkkinat saadaan jälleen toimimaan ja siellä toimivien kesken löytyy uusi luottamus.

Kotimaisin toimin niin valtiovallalta kuin muut toimijat voivat yhdessä ja erikseen luoda - ja ovat luoneetkin - toimenpiteitä, joilla niin julkista kuin yksityistä kotimaista kysyntää vahvistetaan ja suomalaisten yritysten rahoitusongelmia helpotetaan.

Osa kotimaisten selviytymistoimenpiteiden sarjaa on vakaiden ja ennustettavien työmarkkinoiden turvaaminen kaikilla työmarkkinalohkoilla.

Toimihenkilökeskusjärjestö

Leila Kurki:

Työvoiman liikkuvuus edellyttää joustoja ja suojaa

■ Mikäli EU:ssa halutaan suurempaa liikkuvuutta ammatista ja työpaikasta toiseen, jäsenvaltioiden ja komission on korostettava kaikissa toimissaan joustavuuden ja työntekijöiden suojelun tasapainoa.

- Joustoturva koskevat neuvottelut edellyttävät vakiintuneita oikeuksia, hyvää sosiaalista vuoropuhelua työpaikoilla, sekä työllisyyttä edistäviä sosiaaliturvajärjestelmiä, totesi STTK:n **Leila Kurki** Euroopan työllisyys- ja sosiaaliministereiden kokouksessa Tsekeissä.

- Työmarkkinaosapuolten on oltava ensisijaisessa asemassa kun joustoturva määritellään jäsenmaissa, ja jäsenmaissa on vahvistettava tätä vuoropuhelua.

Leila Kurki puhui kokouksessa Euroopan talous- ja sosiaalikomitean edustajana, hän on sosiaaliasiain ja kansalaisuus -erityisjaoston puheenjohtaja.

Kurjen mukaan tärkeää on huomata työpaikkojen toiminnallisen joustavuuden merkitys työntekijöiden liikkuvuuden edistämisessä.

Tällaista joustavuutta ovat muun muassa henkilöstökoulutus, organisaation toimintamallien ja työtehtävien kehittäminen, työn- ja perheen yhteensovittaminen ja työajasta sopiminen molemminpuolisen joustavuuden nimissä.

- Sisäinen joustavuus on avainasemassa tuottavuuden, innovaatioiden ja kilpailukyyn lisäämisessä, Kurki huomautti.

Enemmän huomiota on Kurjen mielestä kiinnitettävä sukupuolten tasa-arvoon ja sukupolvien solidaarisuuteen.

- Naiset, iäkkäät työntekijät ja nuoret ovat työmarkkinoilla usein muita heikommassa asemassa kun on kyse joustavuudesta ja turvallisuudesta, Kurki sanoi

Mikko Mäenpää:

Turvallisuuden kehittäminen vaatii oikeaa resurssointia

■ STTK:n Sisäisen turvallisuuden seminaarissa tammikuussa puhunut puheenjohtaja **Mikko Mäenpää** muistutti sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden toimintojen vaativan julkisen hallinnon taholta oikeaa ja tasapainoista resurssointia.

Hyvin toimiva valtionhallinto on Mäenpään mukaan pienelle maalle kilpailutekijä, turvallinen ympäristö taas hyvä esimerkki korkeasta laadusta ja osaamisesta.

Aivan keskeistä on julkisten palveluiden turvaaminen ja niiden tasapuolinen saatavuus esimerkiksi maksukykyyn ja asuinpaikkaan katsomatta, Mäenpää totesi.

Vaikka turvallisuus syntyy laajan yhteistyön kautta, turvallisuus vaatii kuitenkin myös melko pitkälle vietyä erikoistumista. Tämä voidaan STTK:n mielestä saavuttaa vain hyvällä koulutuksella.

- Täydellistä sekatyömielinjaa ei turvallisuusammateissa voida ajatella: poliisi on poliisi, rajamies on rajamies ja palomies on palomies.

Valtiovallinto voisi Mäenpään mielestä näyttää koko Suomelle esimerkkiä toimintatavoissaan ja osaamisessaan. Muuttuvassa maailmassa julkisen sektorin ja erityisesti sisäisen turvallisuuden viranomaistoimien pitäisi kulkea muuta yhteiskuntaa askeleen edellä. Henkilöstön koulutuksen, etukäteisen tiedonkäsittelyn ja uuden teknologian hallinta ovat avainasemassa. Suomi voisi toimia EU:n mallimaana sisäisen turvallisuuden kehittämisessä, Mäenpää pohti.

Ralf Sund:

Lisätalousarvio laadultaan kelpo, kooltaan vaatimaton

■ Hallituksen lisätalousarvio eli niin sanottu **Sailaksen** paketti on tasoltaan vaatimaton, mutta sisällöltään pääosin laadukas.

- Finanssipolitiikka on elvyttävää, mutta tilanne edellyttäisi vieläkin voimakkaampaa elvyttävyyttä, arvioi STTK:n talouspoliittinen asiantuntija **Ralf Sund**.

Lisätalousarvion yhteydessä hallitus teki myös muita kuin elvytyspäätöksiä. Vuotta 2011 koskevat päätökset eläkkeistä ja sosiaaliturvasta eivät liity elvytykseen.

Varsinaiset valtion menojen lisäykset jäävät lisätalousarviossa alle 300 miljoonan euron.

- Lisätalousarvion keskeisenä tavoitteena on työttömyyden kasvun hillitseminen. Erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden kasvu pitää pystyä estämään. Tässä suhteessa hallituksen toimet ovat hyvin mietittyjä, mutta tasoltaan vaatimattomia, Sund toteaa.

STTK:n mielestä on sekä työllistävää että tarkasti kohdennettua panostaa korjausvelan kattamiseen.

- Julkisten rakennusten kuten sairaaloiden ja koulujen homeongelmien korjaaminen on perusteltua. Myös korjausavustukset osuvat hyvin maaliin. Tiestöön ja rautateihin kohdistuvat hankkeet ovat perusteltuja. Olennaista on saada ne nopeasti käyntiin, Sund korostaa.

Edessä olevat talousongelmat saavat aikaan kuitenkin niin voimakkaan työttömyyden nousun, että tasoltaan lisätalousarvio jää melko vaatimattomaksi.

- Myös kuntien taloustilanteen helpottamisen suhteen toimet ovat vaatimattomia. Toki työnantajien Kela-maksun alentamisen 1.4.2009 ja poisto 1.1.2010 helpottaa myös kuntien talustilannetta.

- Työvoimahallinnolla on kaksinkertainen haaste. Työttömyyden kasvu tuo palvelujen lisästarvetta ja sovitut työvoimapolvelujen laatuun liittyvät parannukset edellyttävät tuntuvaa työvoimahallinnon henkilöstölisäystä. Tämä lisäys jää epäselväksi lisätalousarviossa. On vaarana, että kunnianhimoinen ja perusteltu työvoimapolitiikan palvelulupaus, joka oli keskeinen osa sosiaalipakettia, jää lunastamatta.

TEKSTI: Oona Lavonsalo

MAAILMANKOULU

”Matkustaminen on varmasti muutakin kuin nähtävyyksien katselemista. Se on pysyvää muutosta elämää koskevissa käsityksissä.”

Tähän **Miriam Beard** –sitaattiin törmäsin selatessani matkailusivuja. Beard oli minulle aiemmin tuntematon, mutta hänen ajatuksensa saivat minut pohtimaan: tottahan se on, että elämästä oppii parhaiten sitä elämällä. Tietenkin. Mutta näin ollen viisas ihminen yrittää opetella tuntemaan yhden tavan sijasta monta tapaa elää. Ja mikä olisikaan tähän parempi keino kuin matkustaminen – opiskelumatka maailmaan.

Haaveissani on jo monta vuotta siintänyt interrail-reissu Eurooppaan. Haluaisin tutustua uusiin kulttuureihin muillakin tavoin kuin katselemalla kaavoihin kangistuneita matkailuohjelmia. Oppia maailmasta sillä ainoalla ja oikealla tavalla: tutustumalla ihmisiin kulttuurien takana. Ihmisiin, jotka tekevät maastaan omanlaisensa. Siis oikeisiin ihmisiin, ei kirjoista luettaisiin stereotyyppioihin. Ennen kaikkea haluaisin oppia ymmärtämään vieraita tapoja. Repiä itseni irti tutusta ja turvallisesta. Mielestäni kaikkien pitäisi tehdä niin, ainakin kerran elämässään.

Valitettavasti useimmille suomalaisille matkustelu merkitsee kuitenkin aivan jotakin muuta. Täällä meillä huhkitaan hiki hatussa, kunnes ei enää jakseta yhtään mitään. Viimein burn outin syövereissä lähdetään Kanariansaarille lepuuttamaan viimeisimmilleen revittyjä

hermoja. Jonnekin ”kauas pois”, tiedättehän. Pyritään viikko turisteille pyhitetyssä hotellilabyrintissa ja tutustutaan muihin suomalaisiin. Välillä heittäydytään ihan villeiksi ja tilataan jotakin paikallista herkkua. Ei opita kulttuurista mitään. Maailmankuvan avartumisesta nyt puhumattakaan.

Matkustaminen on lekottelua uima-altaalla, jos siitä sellaista tekee. Mutta matkustamisesta voi myös oppia paljon kallisarvoista, jos niin tahtoo. Se edellyttää kuitenkin ennakkoluulojen heittämistä hetkeksi syrjään ja pahimpien turistihelvettien tiukkaa karttamista. Se vaatii tutustumista muihin kuin hotellin suomea osaavaan kerrossiivoojaan. Ennen kaikkea se vaatii heittäytymistä hetkeen. Sillä kuka tietää, onko huomenna enää aikaa? Kuka tietää, milloin on jo liian myöhäistä muuttaa juurtuneita käsityksiään? Sokeutuminen omiin ennakkoluuloihin voi olla salakavalaa.

Matkustaessa voi oppia kulttuurien lisäksi itsestään. Koti-ikävä iskiessä huomaa kaipaavansa sitä, millä todella on merkitystä. Harvalta on ikävä turhaa tavaraa. Lähimmäisten ja oman kulttuurin kaipuu ne todennäköisimmin repivät sydäntä rinnassa. Matkalla kaipaamiensa asioita oppii arvostamaan enemmän. Kaikki ennen itsestään selvä ei enää välttämättä olekaan sellaista.

Kulttuurishokin pamahtaessa

Puun ja kuoren välissä

Oona Lavonsalo on kevään ylioppilas, joka kolumnoi välivuotta viettävän, opiskelupaikkaa miettivän nuoren ajatuksia STTK-lehdelle.

kasvoille pintaan voi myös yhtäkkiä pulpahtaa sellaisia ennakkoluuloja, joita hämmästyttää itsekin. Ennakkoluuloja, joita on aiemmin luullut vain paheksuvansa. Mielestäni paras tapa päästä niistä eroon on antaa muille tilaisuus osoittaa ne vääriksi. Kaikkea ei voi tietenkään ymmärtää, mutta aina voi ensin yrittää.

Uskon vilpittömästi, että maailma olisi suvaitsevampi paikka, jos ihmiset eivät tuijottaisi sokeasti omaa kulttuuriansa. Mitä useampi avartaisi maailmankatsomustaan, tutustuisi erilaisiin tapoihin sekä ihmisiin, sitä vähemmän syntyisi ennakkoluuloja. Mitä useampi tekisi sen jo nuorena, sitä useampi sukupolvi kasvaisi suvaitsevammaksi. Eihän avarakatseisuus tarkoita omasta kulttuurista luopumista. Se tarkoittaa kykyä asettua toisten asemaan. Kykyä katsoa eri suunnista, avoimin silmin. Jos ihminen ei kykene tähän, ei hänellä mielestäni myöskään ole oikeutta tuomita toista.

Siispä lähtekää matkalle ennen kuin se on liian myöhäistä. Muistakaa, että rikastua voi muillakin kuin rahalla. Olkaa avoimia – katseleka nähtävyyksiä, mutta tutustukaa myös tuntemattomaan. Muistakaa, että tuntematon on toisille arkipäivää. Kokekaa matkailun parhain puoli: pysyvä muutos elämää koskevissa käsityksissä.

Niin minäkin aion. Tai ainakin yritän. |

Leluista turvallisempia

Uusittu leluturvallisuusdirektiivi puuttuu lelujen kemialliseen koostumukseen.

■ EU tiukentaa vanhaa leluturvallisuutta koskevaa direktiiviään.

Leluissa kielletään 55 allergisoivaa hajustetta, ja raskasmetallien käyttöä rajoitetaan edelleen. Karsinogeenisiksi, mutageenisiksi ja lisääntymiselle haitallisiksi luokiteltujen aineiden käyttö kielletään. Näiden niin kutsuttujen CRM-aineiden käyttöä leluissa ei aikaisemmin ole rajoitettu lainkaan.

Lisäksi varoitustekstejä selvennetään sekä pakkauksissa että leluissa. Tukehtumisvaaran vuoksi direktiivissä säädetään aiempaa tarkemmin pienistä leluista ja leluista, joissa on irtoavia osia.

Uusia säännöksiä tulee myös lelujen ja elintarvikkeiden yhteismyyntiin. Leluja ei pääsääntöisesti enää saa myydä syötävien tuotteiden sisällä, kuten muropakkauksissa.

Jäsenmaiden on sovellettava uusia säännöksiä kahden vuoden kuluttua direktiivin hyväksymisestä. Kemiallisten vaatimusten osalta jäsenvaltioilla on neljän vuoden siirtymäaika.

Valvonta vaativaa

Miten paljon uudet säännökset parantavat

Lelujen turvallisuus on hyvin säänneltyä. Suurempi ongelma on se, että säännöksiä ei noudateta.

suomalaisten lasten turvallisuutta?

Lelujen turvallisuus on Euroopassa jo ennestään varsin hyvin säänneltyä, sanoo kaupallinen neuvos **Ilkka Cantell** työ- ja elinkeinoministeriöstä. Suurempi ongelma on se, että säännöksiä ei noudateta.

Suomen Kuluttajaviraston viime joulukuun testissä vain 30 lelua 50:stä täytti kaikki turvallisuusvaatimukset. Ongelmat juontavat juurensa siitä, että lelujen tuotanto on siirtynyt pääasiassa Kaukoitään, erityisesti Kiinaan.

– Siellä osataan tehdä turvallisia leluja, mutta kun maahantuojat pyrkivät saamaan hinnat mahdollisimman alhaisiksi, voi olla, että turvallisuudesta tingitään, Cantell sanoo.

Tuontituotteiden ongelmaa ratkoakseen EU on solminut sopimuksen Euroopan lelumyyjien ja -tuojien kanssa. Siinä sovitaan muun muassa lelujen turvallisuusvaatimuksia koskevasta tiedotuksesta ja koulutuksesta. Erityistä huomiota kiinnitetään halvimpiin tuoteryhmiin. |

maailmalta

Pirkko Nikula

Huh hanketta!

■ Itämeren maiden ay-verkosto BASTUNin työmarkkina-asioiden keskittyvä Itämerihanke hyväksyttiin EU:ssa viime vuoden lopulla. Hanke kestää kolme vuotta ja budjetti on noin 2,7 miljoonaa euroa. Melkein kaikki BASTUNin jäsenjärjestöt ovat mukana. Hankekumppaneita on myös ay-liikkeen ulkopuolelta, esimerkiksi työnantajakeskusjärjestöjä Baltian maista ja Saksasta, Itämerineuvosto CBSS, parlamentteja edustava BSPS ja Friedrich Ebert Stiftung.

Työvoiman liikkuvuus on keskeisellä sijalla hankkeen toimenkuvassa. Teeman ympärillä tehdään töitä niin kansallisesti kuin koko Itämeren alueella yhteisesti. Kummassakin tapauksessa on tärkeää koota yhteen oikeat toimijat ja tuottaa yhdessä enemmän.

Suomalaiset hankekumppanit – STTK, SAK ja AKAVA - ovat päättäneet tehdä tiivistä yhteistyötä. Toivomme hyvää yhteistyötä myös jäsenliittojemme sekä virolaisten hankekumppaniemme kanssa. Hankkeen luonteen mukaisesti on tärkeää saada näkyviin myös työnantajien, tutkijoiden, poliitikkojen ja virkamiesten osaaminen.

Työvoiman liikkumiseen liittyvä järjestäytyminen on tärkeällä sijalla työssämme. Kohderyhmänä ovat paitsi Suomessa työs-

kentelevät ulkomaalaiset (ennen kaikkea virolaiset ja venäläiset), myös ne virolaiset, jotka siirtyvät takaisin kotimaahansa. Jäsenyys pitäisi saada siirtymään helpolla tavalla maasta toiseen siirryttäessä. Vuokratyöntekijöiden aseman parantaminen on myös työllistämme.

Tarkoitus on selvittää virolaisten ja venäläisten työntekijöiden motiiveja järjestäytymiselle: miksi järjestäydytään ja miksi ei. Yleiset asenteet ay-liikettä kohtaan olisi hyvä kartoittaa.

Saatua tietoa ja kokemuksia on tarkoitus levittää niin Suomessa kuin kansainvälisillä areenoilla. Koulutusta järjestetään luottamusmiehille ja liittojen asiamiehille. Yhteiskuntavaikuttamista tehdään pitkin matkaa.

Elintasoerot Itämeren alueella ovat vielä suuret. Se luo pohjaa sosiaaliselle polkumyynnille. Kyse on epäreilusta kilpailusta: rehdit yrittäjät kärsivät, jos kilpailijat eivät noudata sopimuksia. Yhteiskunnat kärsivät muun muassa verotulomenetyksistä ja yleisen lainkuuliaisuuden arvostuksen vähenemisestä. Työntekijät kärsivät huononevista eduista ja epävarmuuden lisääntymisestä. Tästä saa osansa myös työnantaja. Parhaiten työnsä tekee työntekijä, joka kokee oikeudenmukaisuutta. Huonoilla työehdoilla kilpaileminen ei pitkällä tähtäimellä hyödytä ketään. |

Euroopan unionista tehtävä yhtenäinen työmarkkina-alue

STTK:n puheenjohtaja *Mikko Mäenpää* puhui Suomen EU-politiikan tahtotilaa 2010-luvulla käsitellessä seminaarissa Helsingissä viime maanantaina.

- Globalisaatio ja finanssikriisi osoittavat, että maailma on täysin muuttunut. Enää ei riitä pelkkä Suomen ja EU:n suhteen tarkastelu. Suomalaisista ja eurooppalaisista on tullut maailman kansalaisia, joiden elämään vaikutetaan kansallisilla päätöksillä ja EU:n omilla päätöksillä, mutta entistä enemmän myös niillä taloudellisilla ja poliittisilla ratkaisuilla, jotka tehdään Euroopan ulkopuolella.

- Voidaan sanoa, että jopa kansallinen politiikka on nähtävä osana globaalia poliittista toimintaa, arvioi STTK:n puheenjohtaja Mikko Mäenpää.

EU:n sisäinen vahvuus perustuu paljolti siihen, että eri jäsenmaissa nähdään Euroopan globaali asema samalla tavalla. Suurena haasteena Lissabonin strategian uudistamisen yhteydessä on se kuinka EU:sta saadaan maailman talouden ja politiikan moottori.

- On luotava uudenlainen tasapaino globaalien talouden ja globaalien politiikan välille. EU:ssa tarvitaan lisäksi entistä syvempää yhteyttä poliittisen toiminnan,

kansalaisten aseman ja kilpailukyvyn välillä. Se ei onnistu, ellei Euroopan unionia tarkastella paitsi talousalueena, yhteisvaluutta-alueena ja poliittisena kokonaisuutena myös yhtenäisenä työmarkkina-alueena, Mäenpää korosti.

Rauhanprojektina EU onnistunut

EU:n kehityksessä voidaan erottaa useita ulottuvuuksia tai projekteja, jotka STTK:n puheenjohtajan mielestä ovat osaltaan vahvistaneet ja tehostaneet unionin toimintaa. Rauhanprojektina EU on Mäenpään mukaan onnistunut parhaiten.

- Ranskan ja Saksan hiiliteollisuuden yhdistämisestä alkanut hanke on johtanut siihen, että EU:n jäsenmaiden kesken ei ole käyty yhtään sota. EU:sta on vuosien saatossa kehittynyt rauhan edistäjä myös koko maailman mittakaavassa.

- Sisämarkkinaprojektina EU on onnistunut kohtuullisesti. Pääomat, tavarat ja palvelut liikkuvat vapaasti EU:n sisällä, mikä vahvistaa koko alueen talouskehitystä. Suomenkin viennistä suuntautuu suurin osa EU:n markkinoille. Tosin meneillään oleva taluskriisi on hyydyttänyt sisämarkkinoiden toimintaa, mutta niin se on tehnyt kaikkialla muuallakin. Sisämarkkinoiden toimintaa vahvistaa osaltaan myös koko ajan laajentuva yhteisvaluutan käyttö.

Poliittisena projektina Mäenpää pitää unionia ainutlaatuisena, vaikka se on jatkuvan arvostelun kohteena.

- Euroopan yhdistäminen laajan itälaajentumisen myötä on merkittävä poliittinen voitto. Lisäksi EU on ottamassa paikkaansa maailmanlaajuisen toimijana mm. ilmasto- ja ympäristökysymyksissä, mikä osaltaan vahvistaa EU:n yhtenäisyyttä. Poliittisen yhtenäisyyden kannalta on tärkeää, että vuosikautia jatkunut perussopimuksen uudistusprosessi saataisiin pian valmiiksi. EU tarvitsee Lissabonin sopimuksen, joka antaa puitteet poliittiselle prosessille.

Tuomioistuimen tie kestävämpään työelämäpäätöksissä

Osana Lissabonin strategian jatkoa on EU:sta tehtävä Mäenpään mukaan yhtenäinen työmarkkina-alue sisämarkkinoiden tai yhteisvaluutan tapaan.

Yhteinen lainsäädäntöpohja on edelleen kehittämätön, EU-tason sopimus ja neuvottelujärjestelmä

- niin sanottu sosiaalinen vuoropuhelu - toimii hyvin jähmeästi. - Lisää yhtenäisyyttä tarvitaan myös sosiaaliturvaan ja poliittisiin oikeuksiin, jotta voisimme puhua EU:sta aitona työmarkkina-alueena, jossa työvoiman liikkuminen on mahdollisimman helppoa ja turvallista.

Tämän hetken ongelmia kuvaa hyvin se, että suurelta osin eurooppalaisen työelämän pelisääntöjä haetaan Euroopan yhtei-

söjen tuomioistuimesta, jossa on viime vuosina ollut useita työelämään liittyneitä oikeustapauksia käsiteltävänä.

- Suomalaisia lähinnä on Viking Linen Cinderella-alusta koskenut tapaus, jossa viime kädessä oli kysymys työntekijöiden lakko-oikeudesta suhteessa vapaaseen kilpailuun. Yhtenäisten työmarkkinoiden toteutuminen edellyttää sitä, että työntekijöiden perusoikeudet ovat samanarvoisia kuin sisämarkkinoiden vapaaseen toimintaan liittyvät oikeudet.

Oman lisänsä työmarkkinoita koskevien pelisääntöjen tarpeellisuuteen tuo jatkuvasti lisääntyvä siirtolaisuus EU:n ulkopuolisista maista.

- Harmaantuva Eurooppa tarvitsee ulkopuolista työvoimaa ja uusia kansalaisia, mutta ei kaksia työmarkkinoita ja lisääntyvää epätasa-arvoisuutta.

EU:n kehittäminen ja sen yhtenäisyyden ja tehokkuuden

vahvistaminen ei onnistu vain poliittisen eliitin ja talouselämän tuella. Ongelmat Lissabonin sopimukseen liittyneissä kansanäänestyksissä kertovat kansalaisten ja palkansaajien pettymisestä ja turhautumisesta Euroopan integraatioon. Palkansaajien epävarmuutta on lisännyt myös globalisaation myötä kiihtynyt rakennemuutos eurooppalaisilla työmarkkinoilla. |

Dollari on yhä valuuttakaupan valtias

Maailman valuuttamarkkinoiden päivävaihto on huikea. Se voi nousta tuhansiin miljardeihin dollareihin. Johtaja *Kai Brander* Sampo Pankista muistuttaa, että vaihtelut markkinoilla ovat suuria.

– Jos pidetään 3 200 miljardia dollaria päivävaihdon suuruusluokkana, jonakin päivänä päästään ehkä viidesosaan siitä, jonakin toisena päivänä luku saattaa olla 20-kermainen.

Dollari on säilynyt valuuttakaupan ykkösenä iät ajat. Euro tosin vahvistaa asemiaan. Kymmenen vuotta vanhan valuutan merkityksen kasvusta kertoo Branderin mielestä se, että esimerkiksi pohjoismaisten valuuttojen päänoteeraus tehdään euroa vastaan.

Parin vuoden takaisten lukujen mukaan dollarin osuus maailman valuuttakaupassa oli runsaat 80 prosenttia. Suomen Pankin mukaan noin 60 prosenttia dollari-seteleistä on Yhdysvaltojen ulkopuolella. Euroseteleitä on painettu noin 650 miljardin euron arvosta ja niistä noin 100 miljardin verran on euroalueen ulkopuolella.

– Valuuttojen voimasuhteet muuttuvat hyvin maltillisesti.

Suhdanteet eivät vaivaa

Valuuttakaupalle on ominaista riip-

pumattomuus suhdannevaihteluista. Branderin mukaan laskukaudella kauppa voi käydä kovemmilla kierroksilla kuin nousun aikana. Talousvaikeuksissa kärvistelevän maan ahtaalle joutunut valuutta voi herättää silloin kovan kiinnostuksen, ja valuutalla käydään ahkerasti spekulatiivista kauppaa.

Pankit toimivat valuuttakaupassa palvellakseen sekä yksityis- että yritysasiakkaidensa tarpeita. Yritykset tarvitsevat palveluja valuuttamääräisten maksujensa hoitamisessa ja velkoihin liittyvien valuuttariskien hallinnassa, kuluttajat lähinnä matkailutarpeisiinsa.

Brander sanoo, että valtaosa globaalin valuuttakaupan liikevaihdosta syntyy kuitenkin spekulatiivisen vaihdon seurauksena. Halutaan tehdä voittoa kurssimuutoksilla.

– Valuuttakauppa tuo merkittä-

Dollari on vielä valuuttakaupan valtias, vaikka euron asema vahvistuukin, Kai Brander sanoo.

TALOUSKELLARI

Kallis kartelli

■ EU:n komissio määräsi viime vuoden lopulla ärhäkkäästi yhteensä lähes 1,4 miljardin euron kartellisakot neljälle autonlaseja valmistavalle tehtaalte. Yksi tehtaista on japanilainen, kolme muuta ovat Euroopasta. Yhdellä niistä, englantilaisella Pilkingtonilla, on tehtaita Suomessakin.

Kartellisakkoja ovat saaneet suomalaisfirmatkin. Kone, Lemminkäinen, Kemira, Stora Enso, Metsäliitto, Finnish Chemicals... Tilaisuus tekee kartellin.

Luonto ruokkii

■ Suomalaiset täydentävät ahkerasti ruokapöydän liha-antimia luonnosta. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos on laskenut, että toissavuonna kaadettiin runsaat 62 500 hirveä, yli 22 000 valkohäntäpeuraa ja hie-man yli 3 000 metsäkaurista puhumattakaan lähes 210 000 metsäjäniksestä ja 65 000 rusakosta.

Riistalinnuista suosituin oli sinisorsa, jotta ammuttiin saman verran kuin metsäjäniksiä. Saalislintujen kärkikolmikkoon mah-

tuivat vielä teeri (176 000) ja sepelkyyhky (153 800).

Kulttuuri kepitti alkutuotannon

■ Kulttuurin osuus bruttokansantuotteesta on huomattavan suuri, selvästi suurempi kuin matkailun, metsätalouden tai maatalouden. Kulttuuri ohittaa Tilastokeskuksen selvityksessä myös massan ja paperin valmistuksen.

vän lisän pankkien tulokseen, hän toteaa.

Kauppaa tehtäessä katsotaan neljällä desimaalilla ilmaistujen kurssiensa kahta viimeisintä desimaalia. Ne ovat oston ja myynnin kannalta kaikkein merkitsevimmät, Brander sanoo.

Tobinin veroa vierastetaan

Valuuttakauppaa käydään valtavassa, pankkien muodostamassa globaalissa verkossa. Sitä kuvataan maailman suurimmaksi markkinaksi. Branderin mukaan se toimii itse itseään säädellen, kaiken viranomaissääntelyn ulkopuolella.

– Sääntelyyn ei ole nähty tarvetakaan. Tällä markkinalla ei synny tilannetta, jossa jotakuta syytettäisiin väärin perustein hankitun informaation hyödyntämisestä tai määräävän markkina-aseman väärinkäytännestä. Markkina toimii erittäin hyvin.

Valuuttakaupan suuren tapahtumamäärän ja sen spekulatiivisen luonteen vuoksi on ehdotettu veroa rajan yli tapahtuville valuutansiirroille. Amerikkalainen nobelisti James Tobin otti asian esille jo 1972.

Brander suhtautuu ajatukseen kielteisesti.

– Se tuhoaisi nykyisen valuuttakaupan rakenteen, joka on toimiva. Epäilen myös, että jos vero tuotettiin tänne, markkinat siirtyisivät aika nopeasti erilaisiin johdannaisjärjestelmiin, jotka pysyisivät veron ulkopuolella. Se veisi viranomaiset loputtomaan suohon oman järjestelmänsä paikkailemiseksi, Brander huomauttaa. |

Luvut koskevat vuotta 2005. Kulttuuri- tuotteiden ja -palveluiden viennin arvo oli yli 700 miljoonaa euroa. Kotitaloudet käyttivät kulttuuriin rahaa 5,5 miljardia euroa.

Kulttuurin osuus bruttokansantuotteesta oli 3,2 prosenttia, työllisistä 4,2 prosenttia.

Puruvaivoja

■ Metsäteollisuudessa kaikki liittyy kaikkien. Sahat pudottivat tuotantoaan viime vuonna kolmisen miljoonaa kuutiota.

UP-uutispalvelu/Heikki Lehtinen

Euro heiluu markan tapaan

■ Euro vietti vuodenvaihteessa kymmenvuotisjuhlaan. Tosin juhlat päättyivät heti ensimmäisen pankkipäivän käynnistyessä. Kymmenvuotias on kovemman koetuksen edessä kuin kertaakaan aikaisemmin. Talouskriisi on laittanut euron tai paremminkin euroalueen tosi koitokseen.

Taustasy ongelmiin syntyi jo euron liikkeellelähdyssä eikä se paljosta puheesta huolimatta mihinkään ole muuttunut. Esimerkiksi Italia oli niin pahoin velkaantunut, että sääntöjä piti katsoa läpi sormien, jotta se voitiin ottaa mukaan. Myöhemmin Kreikka läpäisi seulan väärentämällä kansantaloutensa kirjanpidon.

Kumpikin maa hyötyi suuresti euroon muukaantulosta. Vaikka velkaa oli paljon, niiden valtionlainojen korotkin laskivat rajusti. Niinpä ne eivät ole velkaansa viitsineet lyhentääkään.

Nyt kun raha on tiukassa joka paikassa, niiltä on alettu pyytää selvästi kovempia korkoja kuin vakavaraisemmilta euromailta.

Näin markkinoiden olisi itse asiassa pitänyt koko ajan toimia: se, jonka kohdalla riski on isompi, maksaa rahasta enemmän. Mutta eiväthän ne toimineet tälläkään kohdalla.

Nyt kun ne ovat tältä osin alkaneet toimia, homman epäillään hajottavan koko euroalueen. Isovelkaiset saattavat joidenkin mielestä irtaantua päästäkseen oman valuutan avulla käyttämään devalvaatiota hyväkseen.

Alas, ylös, alas...

Suomelle suuri syy liittyy ensin Euroopan valuuttakurssimekanismiin ja sitten euroalueeseen oli halu päästä eroon devalvaatioista, joita oli aina

seurannut inflaation kiihtyminen. Sen viemä kilpailukyvyyn heikkeneminen korjattiin sitten taas uudella devalvaatiolla.

Valuuttakurssien muutokset eivät ole kadonneet mihinkään. Euron arvo muuttuu markkinoilla jatkuvasti.

Vuoden 1990 lopulla markka oli niin vahva suhteessa dollariin, että yhdellä dollarilla sai vain 0,59 euron edestä suomalaista paperia.

1990-luvun talouskurimuksessa markka devalvoitiin ja päästettiin sitten kellumaan niin, että sen arvo suhteessa dollariin heikkeni lyhyessä ajassa kolmanneksen. Syksyllä 1993 dollarilla sai ostettua nykyeuron arvoisen markkatavaran.

Heilahtelut ovat jatkuneet euroaikana, tosin pidempien aikojen kuluessa. Euroajan alkaessa dollarilla sai 0,85 euron edestä suomalaista vientitavaraa. Ensin euro heikkeni ja dollarilla sai vuoden 2000 syksyllä 1,20 euron edestä suomalaistavaraa. Markkinat olivat devalvoineet euron rajusti.

Mutta sitten alkoi vastakkainen eli revaloroitumisen putki. Viime keväänä euro oli suhteessa dollariin samalla tasolla kuin markka vuoden

1990 alussa. Dollarilla sai Suomesta tavaraa vain 0,60 euron edestä. Nyt euro on taas heikentynyt suhteessa dollariin.

Valuuttakurssin muutokset eivät ole kuitenkaan näkyneet markka-ajan tapaan koroissa. Silloin Suomen Pankki nosti tarvittaessa korkoja, jotta maahan olisi saatu valuuttaa. Nyt siitä ei ole enää tarvinnut välittää.

Korkotasoa onkin nyt aivan eri oopperasta markka-aikaan. Asuntovelallista voisivat 15 prosentin korot hirvittää. |

TUNNUSLUKU

40

■ Teknologiateollisuuden mukaan Suomen energiankulutuksesta sitoutuu vientituotteisiin 40 prosenttia. Terästä tuotetaan Suomessa 30 miljoonan ihmisen tarpeisiin, paperi- ja puutuotteita 100 miljoonalle.

TOISTEN JUTUT

Syvenevään taantumaan, kohta lamaan, mennään työmarkkinoilla varpusparvimallilla. Ei vain ole vielä löytynyt sitä, joka koordinoisi varpusparvea.

Toimittaja
Kari Leppänen
UP-uutispalvelu 22.1.

Komealta kalskahtava nimi konsiliaattori ei tuo haltijalleen sinistä virkatakkia eikä kultaisia kaluunoita, mutta töitäkään ei vielä ole ollut.

Toimittaja
Olli Kemppainen
STT 20.1.

Politiikalla ja puolueilla on nyt aatteita janoava yleisö, jos niillä on enää kykyä sellaisia tarjota.

Toimittaja
Seppo Häkkinen
Kymen Sanomat 16.1.

Toivottavasti kuluva taantumien jälkeen ollaan valmiita ottamaan mittariksi todellinen kestävä kehitys, joka korvaisi loputtoman kasvun tavoitteen. Se kun näyttää tuovan huonoa tulosta.

Toimittaja
Juha Tolonen
Kaleva 18.1.

Kartonkitehtaan valvomossa istui kolme miestä samanlaisissa tuoleissa ja tuijotti erinäisiä monitoreita ja mittareita. Kovanen kertoi, että kaksi heistä on duunareita ja yksi on pommo. Kun ihmettelin, mistä sen tietää, Kovanen valisti, että pomolla on enemmän kyniä rintataskussa.

Toimittaja
Jarmo Mänttari
Kansan Uutiset 13.1.

Etätyön mahdollisuus ei saanutkaan suomalaisia muuttamaan kaupungeista maaseudulle.

Tutkija
Pasi Pyöriä
Aamulehti 5.1.

Reko ja Tina Lundán: Viikkoja, kuukausia WSOY 2006, 184 s.

■ Kirjailija ja ohjaaja Reko Lundán kuoli aivokasvaimen vuonna 2006 vain 37-vuotiaana. Hän kirjoitti vaimonsa **Tinan** kanssa samana vuonna romaanin **Viikkoja, kuukausia**, joka on koskettava ja omakohtainen kuvaus aivokasvaimen kuolevasta perheenisästä.

Sairautta, sen eri vaiheita, siihen liittyviä pelkoja ja kuolemaa on käsitelty kirjassa sekä miehen että vaimon näkökulmasta. Kirja etenee loogisesti ja helppolukuisesti päähenkilöiden vuorottaisilla päiväkirjatyypillisillä teksteillä. Päähenkilöt Aki ja Minna kertovat vuorotellen tuntemuksistaan ja ajatuksistaan.

Sairauden ja siihen liittyvien pelkojen ja vaikeuksien kuvaaminen on rehellistä ja koskettavaa. Minna uskaltaa kertoa myös omasta pahasta tuulestaan ja räjäähämisestä ja kirjan loppupuolella hän antaa päiväkirjansa Akille luettavaksi ja työstettäväksi. Aki on Lundánin tapaan kirjailija ja teatterinohjaaja ja hänen tarkoituksenaan on kirjoittaa sairaalaympäristöön liittyvä näytelmä, jonka eri henkilöhahmoihin hän siirtää omia ja Minnan tuntemuksia ja ajatuksia.

Kirja on ajatuksia herättävä ja surullinen kertomus sopeutumisesta väistämättömään. Se on samalla muistutus siitä, kuinka tärkeää on nauttia jokaisesta hetkestä ja elämän arkisista ja yksinkertaisista asioista. Toivoisi, että tämän ajatuksen pystyisi pitämään oman elämänsä johtotähtenä. Ei turhaan murehtisi tulevaa, vaan eläisi täysillä, tässä ja nyt.

Jan Guillou: Varkaiden markkinat Like 2004, 400 s.

■ Ruotsalaisen **Jan Guillou** dekkarissa päähenkilönä on ylikomisario Ewa Johnsén, joka selvittää Tukholmassa ökyrikaiden koteihin tapahtunutta varkaussarjaa. Varkaat vievät vain arvotavaraa, taidetta ja laatuviinejä. Paneutuessaan varastettujen viinien ominaisuuksiin ja hintoihin Ewa törmää Pierreen, jonka kanssa hänelle kehkeytyy romanssi.

Kirjan alku oli luettavaa, mutta jotenkin lukuinto laantui mitä pidemmälle etenin. Guillou kirjoittaa sujuvasti ja kirjassa on tasapainoisesti jännitystä ja romantiikkaa, mutta jostain syystä tämän kirjan lukeminen ei ollut minulle sellainen lukunautinto kuin dekkarit yleensä.

Guillou kuvaa ruotsalaista eliittiä ja liikemiespiirejä epäilemättä totuudenmukaisesti, mutta ehkä kirja olisi voinut olla kompaktimpi kokonaisuus. Sen sijaan kirjan loppu on mielestäni erittäin hyvä. Se laittoi miettimään pitkäksi aikaa sitä, mikä oikeastaan onkaan rikostutkinnassa olennaista ja tärkeintä, rahat vai henki.

TIÄKKONÄ AY:STÄ

1. Uusi verokortti tulee voimaan

- a) Tammikuussa
- b) Helmikuussa
- c) Maaliskuussa

2. Tällä hetkellä Suomessa on

- a) 421
- b) 399
- c) 348 kuntaa

3. Suomalaisista palkansaajista ammattiliittoihin kuuluu

- a) 74
- b) 81
- c) 92 prosenttia

4. Työiässä kuolleiden yleisin kuolemansyy on

- a) Sepelvaltimotauti
- b) Rintasyöpä
- c) Alkoholiperäinen tauti

5. Kotitalouksilla Suomen rahalaitoksilta otettu asuntolainaa on yhteensä

- a) 62
- b) 91
- c) 44 miljardia

6. Europarlamenttivaalit pidetään tänä vuonna kesäkuussa. Mikä puolue sai eniten ääniä edellisissä vuonna 2004 pidetyissä vaaleissa

- a) SDP
- b) Kokoomus
- c) Keskusta

7. Minä vuonna Suomi liittyi OECD:n jäseneksi

- a) 1959
- b) 1979
- c) 1969

Oikeat vastaukset:
1. b, 2. c, 3. a, 4. c,
5. a, 6. b, 7. c

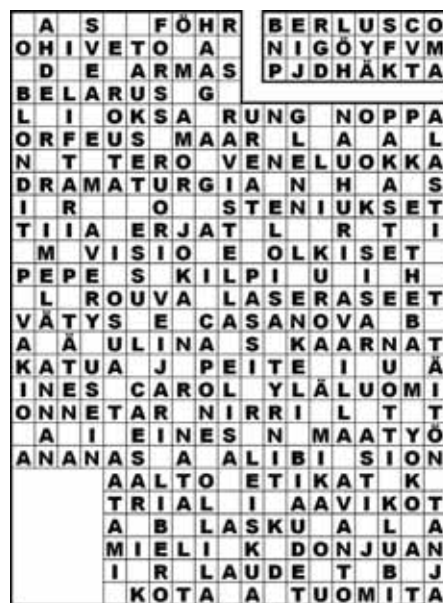
Uuteen vuoteen mennään...

... tuoreella taitolla! Eikö olekin mukavaa, että joku muuttuu mutta itse tehtävä on entisensälainen. Kryptoilla jatketaan ja ristikoita väliin joskus syydetään.

Tehtävämme löytyvät nykyisin myös netistä osoitteesta www.sanaristikot.net. Niitä voi ratkoa omalla päätteellä ja myös lähettää vastauksen saman tien ratkottuun tehtävään. Sivuilla on paljon muutakin asiaa ristikoista ja mm. vireä reaaliaikainen keskustelupalsta sekä myös mahdollisuus chattailla joko kaikkien tai oman ryhmän

kanssa yksityishuoneessa. Lisäksi löytyy artikkeleita ja liki kolmetuhatta muuta ristikoa, joita voi ratkoa huvikseen.

Ratkaisuna voi lähettää koko sivun selaisenaan TAI numeroista 1-10 muodostuvan sanan joko postitse osoitteella STTK-krypto 1, PL 14, 00781 Hki tai sähköpostilla sanaris@sanaris.fi ennen seuraavan lehden ilmestymistä. Jos vastaa ratkottuun netti-tehtävään, tarvitsee vain painaa "lähetä ratkaisu" -nappia, kun ruudut ovat täynnä ja on antanut tietonsa!

Palkintoina jaamme viisi STTK-muistolahjaa. Oheinen ratkaisu on numerosta 7/2008, samoin seuraavat voittajat:

Merja Kurvi, Taavetti
Eeva-Liisa Venäläinen, Kuopio
Reijo Marttila, Mäntyharju
Raija Kontinen, Tornio
Pirjo Niiranen, Varkaus

Onnittelut voittajille ja kiitokset kaikille mukana olleille!

Krypton 7/2008 ratkaisu

www.sanaris.fi/Erkki Vuokila

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK

käyntiosoite: Mikonkatu 8 A, 6. kerros, 00100 Helsinki

postiosoite: PL 421, 00101 Helsinki

puhelin: 09 131 521

sähköposti: etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

palkat kohdalleen
iloa työhön
aikaa elämälle

STTK:n jäsenliitot

Ammattiliitto Suora www.suora.fi	Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ry www.ria.fi
Ahtaus- ja Huolinta-alan Tekniset AHT www.aht-tekniset.fi	Suomen Erityisteknisten Liitto SETELI www.seteli.fi
Erytisalojen Toimihenkilöliitto ERTO www.erto.fi	Suomen Konepäällystöliitto SKL www.konepaallystoliitto.fi
Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty www.jytyliitto.fi	Suomen Laivanpäällystöliitto SLPL www.seacommand.fi
Kirkon Alojen Ammattijärjestö SVTL www.svtl.fi	Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer www.superliitto.fi
Liiketalouden Liitto LTA www.liiketaloudenliitto.fi	Suomen Palomiesliitto SPAL ry www.palomiesliitto.fi
Mediaunioni MDU www.mediaunioni.fi	Suomen Terveystenhoitajaliitto STHL www.terveydenhoitajaliitto.fi
Meijerialan Ammatillaiset MVL www.mvl.fi	Tehy www.tehy.fi
METO – Metsäalan Asiantuntijat www.meto-ry.fi	Toimihenkilöunioni TU www.toimihenkilouunioni.fi
Palkansaajajärjestö Pardia www.pardia.fi	Vakuutusväen liitto VvL www.vvl.fi